

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2019-2020

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Tereza Štarhová

**Efektivita práce asistenta pedagoga u žáka s Aspergerovým
syndromem na II. stupni základní školy Prahy 8**

Praha 2021

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Josef Novotný CSc.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR PART TIME STUDIES

2019-2021

BACHELOR THESIS

Tereza Štarhová

**The effectiveness of the work of a teacher's assistant for a
pupil with Asperger's syndrome at a second level primary
school in Prague 8**

Prague 2021

The Bachelor Thesis Work Supervisor: PhDr. Josef Novotný CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování závěrečné práce čerpala, řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Jméno autorky: Tereza Štarhová

Poděkování

Na tomto místě, bych ráda poděkovala vedoucímu bakalářské práce PhDr. Josefovi Novotnému CSc. za odborné vedení, za jeho pomoc a cenné rady při zpracování této závěrečné práce.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá efektivitou práce asistenta pedagoga u žáka s Aspergerovým syndromem na běžné základní škole. V teoretické části je popsána činnost a náplň asistenta pedagoga a osob ovlivňující význam integrace žáka s Aspergerovým syndromem. Součástí jsou také dostupné informace o Aspergerově syndromu a jeho projevech.

Praktická část se v první polovině věnuje výchovně-vzdělávacímu procesu konkrétního žáka s Aspergerovým syndromem v intaktní základní škole, se zaměřením na funkci asistenta pedagoga. Druhá polovina praktické části se zabývá distanční výukou, která se stala každodenní součástí našich životů. Pro výzkumnou část byla zvolena metoda pozorování a rozhovorů s respondenty a dotazníku.

Klíčová slova

Asistent pedagoga, Aspergerův syndrom, distanční výuka, individuální vzdělávací plán, inkluze, legislativa, případová studie, prezenční výuka, vzdělávání.

Annotation

The bachelor's thesis deals with the effectiveness of the work of a teaching assistant for a pupil with Asperger's syndrome at a regular primary school. The theoretical part describes the activities and content of the teaching assistant, and people influencing the importance of integration of a pupil with Asperger's syndrome. Also available is information on Asperger's syndrome and its manifestations.

The practical part in the first half is devoted to the educational process of a particular pupil with Asperger's syndrome in an intact primary school, focusing on the function of a teaching assistant. The second half of the practical part deals with distance learning, which has become an everyday part of our lives. The method of observation and interviews with respondents and the questionnaire was chosen for the research part.

Keywords

Asperger's syndrome, Case study, Distance learning, Education, Full-time teaching, Individual educational plan, Inclusion, Legislation, Teaching assistant.

ÚVOD.....	8
TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 ZÁKLADNÍ POJMY.....	10
1.1 VYMEZENÍ POJMU ASISTENTA PEDAGOGA.....	10
1.2 LEGISLATIVA – ASISTENT PEDAGOGA.....	11
1.3 INTEGRACE A INKLUZE.....	13
1.4 ASISTENT PEDAGOGA A OSOBY OVLIVŇUJÍCÍ PROCES INKLUZE....	17
1.5 NÁPLŇ PRÁCE A KOMPETENCE ASISTENTA PEDAGOGA.....	20
2. ASPERGERŮV SYNDROM.....	23
2.1 HISTORIE.....	23
2.2 PROJEVY ASPERGEROVA SYNDROMU.....	24
2.3 DIAGNOSTIKA ASPERGEROVA SYNDROMU.....	27
PRAKTICKÁ ČÁST.....	29
3 CÍL A METOLOGIE VÝZKUMU.....	29
3.1 CHARAKTERISTIKA MÍSTA ŠETŘENÍ.....	30
3.2 PŘÍPADOVÍ STUDIE ŽÁKA A ASPERGROVÝM SYNDROMEM.....	31
3.2.1 OSOBNÍ A RODINNÁ ANAMNÉZA.....	31
3.2.2 ŠKOLNÍ ANAMNÉZA A OBLAST VZDĚLÁVÁNÍ.....	32
3.3 POZOROVÁNÍ.....	34
3.3.1 POZOROVÁNÍ ŽÁKA S ASPERGEROVÝM SYNDROMEM.....	34
3.3.2 POZOROVÁNÍ PRÁCE ASISTENTA PEDAGOGA.....	36
3.4 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	38
3.5 DISTANČNÍ VÝUKA.....	43
3.5.1 STRUKTURA VÝUKY.....	43
3.5.2 NÁPLŇ PRÁCE ASISTENTA PEDAGOGA PŘI DISTANČNÍ VÝUCE.....	44
3.6 ZÁVĚRY ŠETŘENÍ A DOPORUČENÍ.....	47
ZÁVĚR.....	48
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	49
SEZNAM ZKRATEK.....	52
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ.....	53
SEZNAM PŘÍLOH.....	54

ÚVOD

V současné době je společností často diskutovaným tématem inkluze žáka, se speciálními vzdělávacími potřebami, do běžných škol. Úspěch inkluze spočívá v přizpůsobení se potřebám dítěte. Důležitým spojníkem pro úspěšnou inkluzi je funkce asistenta pedagoga.

Autorka téma bakalářské práce zvolila záměrně. Jako vychovatelka školní družiny, později učitelka 1. stupně, měla možnost delší čas pozorovat chlapce s Aspergerovým syndromem, který byl integrován do běžné základní školy a zároveň mu byl přidělen asistent pedagoga. Na základě doposud získaných informací o Aspergerově syndromu, se rozhodla postupně prohloubit své znalosti o této problematice. Začala se více zajímat o funkci a náplň práce asistenta pedagoga jeho kompetence a možnosti pomoci při integraci žáka s Aspergerovým syndromem v intaktní škole. Získané poznatky a zkušenosti o projevech Aspergerova syndromu s důrazem na požadavky edukace, začlenění do školního kolektivu a společnosti, ale i schopnosti a možnosti pomoci práce asistenta pedagoga, které během posledních let při práci ve školství získala, se pokusila přenést do své závěrečné práce při studiu speciální pedagogiky.

Bakalářská práce je členěna do tří kapitol. První dvě kapitoly mají ryze teoretický charakter. První kapitola vymezuje podrobněji pojem asistenta pedagoga, rovněž se věnuje legislativě spojené s touto funkcí. Je zde popsáno hodně diskutované téma integrace a inkluze. Druhá kapitola teoretické části je zaměřena na samotný Aspergerův syndrom. Zabývá se jeho charakteristikou a vývojem z historického hlediska, popisuje jeho charakteristické projevy a způsoby jeho diagnostiky.

Třetí kapitola v praktické části obsahuje výzkumnou část, která se věnuje případové studii. Žák s Aspergerovým syndromem integrováný do běžného školního prostředí. Je zde popsáno výzkumné prostředí, ve kterém bylo realizováno výzkumné šetření. Pohled na školní dovednosti žáka v průřezu 1. a 2. stupně základní školy a pomoc asistenta pedagoga v adaptaci, začlenění, sociální interakci a školních dovednostech. Dotazníkovým šetřením, byli osloveni respondenti z pedagogického sboru, ohledně názoru na efektivnost přidělení asistenta pedagoga k žákovi s Aspergerovým syndromem.

Autorka se v této části práce také zabývá podrobněji posledním rokem školní docházky, kdy prezenční výuku z důvodu rozšíření pandemie Covidu-19 (SARS-CoV-2), nahradila výuka distanční. Změna charakteru výuky zasáhla i do náplně práce asistenta pedagoga a z toho vyplývá porovnání efektivity práce při distanční a prezenční výuce asistenta pedagoga.

Cílem bakalářské práce je provést průzkumné šetření efektivity práce asistenta pedagoga u konkrétního případu integrace žáka s Aspergerovým syndromem. Dílčím cílem práce je porovnání efektivity práce asistenta pedagoga při prezenční a distanční výuce.

TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ POJMY

1.1 VYMEZENÍ POJMU ASISTENTA PEDAGOGA

Termín asistenta pedagoga v České republice je v porovnání s jinými zeměmi Evropy poměrně novým termínem. Vždy ve třídě pracoval jeden pedagog. Až v roce 1997 díky vyhlášce č.127/1997 Sb., o speciálních školách a speciálních mateřských školách, nastala možnost souběžně pracujících dvou pedagogických pracovníků v jedné třídě.

V začátcích, pozici asistenta pedagoga vykonávali osoby z řad školních pracovníků, převážně vychovatelé internátů a školních družin. Na začátku 90. let asistenti pomáhali s integrací žáků národnostních menšin, hlavně romské menšiny. K většímu rozsahu funkce asistenta, který nepracoval výhradně jen se žáky romské menšiny a jejich rodiči, ale se všemi sociálně znevýhodněnými žáky, došlo v letech 2000-2001. Název asistenta byl pozměněn na „vychovatel-asistent učitele“. V pozdějších letech se asistent pedagoga uplatnil nejen u žáků se sociálním znevýhodněním, ale zejména u žáků s tělesným postižením. Ve většině případů tuto funkci vykonávali muži, kteří nastoupili na vojenskou civilní službu. Přestože se asistent pedagoga stal součástí českého školského systému, podporu v zákoně neměl ještě několik následujících let.

Osobní asistent vs. Asistent pedagoga

„Podle školského zákona z roku 2004 jsou žáci se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním souhrnně označováni jako žáci se speciálními potřebami (zákon č.56/2004 Sb., §16). Asistence je těmto žákům poskytována dvěma organizačně odlišnými způsoby – prostřednictvím asistenta pedagoga, nebo zapojením osobního asistenta“ (Němec, 2014, s. 10)

Osobní asistent je službou sociálního charakteru, která spadá pod Ministerstvo práce a sociálních věcí. Práce osobního asistenta je zajištěna rodiči a hrazena ze služeb poskytujících většinou neziskových organizací, za přispění rodičů. Většinou se osobní asistent věnuje jenom jedné osobě, oproti asistentovi pedagoga.

Osobní asistence je upravena zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění. V § 39 se říká:

(1) Osobní asistence je terénní služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Služba se poskytuje bez časového omezení, v přirozeném sociálním prostředí osob a při činnostech, které osoba potřebuje.

(2) Služba podle odstavce 1 obsahuje zejména tyto základní činnosti:

- a) pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu;
- b) pomoc při osobní hygieně;
- c) pomoc při zajištění stravy;
- d) pomoc při zajištění chodu domácnosti;
- e) výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti;
- f) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím;
- g) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Asistent pedagoga je pedagogickým pracovníkem, který úzce spolupracuje s ostatními pedagogy, kteří se vzájemně podílejí na vzdělávacím procesu integrovaných dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, pomáhá dětem s těžkým zdravotním postižením se sebeobsluhou v době výuky, dle pokynů pedagogických pracovníků. Asistent pedagoga pomáhá žákům s adaptací ve školním prostředí, komunikací se spolužáky a úzce spolupracuje se zákonnými zástupci.

1.2 LEGISLATIVA – ASISTENT PEDAGOGA

„Asistent pedagoga je podle § 2 zákona č. 563/2004 Sb., pedagogický pracovník. Je zaměstnancem školy a působí ve třídě, v níž je začleněn žák nebo žáci se speciálními vzdělávacími potřebami „ (Uzlová, 2010, str. 43).

Jelikož asistent pedagoga, je pedagogický pracovník, požadavky na jeho kvalifikaci, náplň práce a pedagogické kompetence, stanovuje zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů a vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků.

Kvalifikace nutná, pro vykonávání práce asistenta pedagoga, je přesně vymezena v zákoně č. 563/ 2004 Sb., o pedagogických pracovnících.

„Asistent pedagoga, který vykonává přímou pedagogickou činnost ve třídě, ve které se vzdělávají děti nebo žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, nebo ve škole zajišťující vzdělávání dětí a žáků formou individuální integrace, získává odbornou kvalifikaci:

a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd,

b) vysokoškolským vzděláním získaným studiem jiného akreditovaného studijního programu než podle písmene a) a

1. vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku,

2. studiem pedagogiky, nebo

3. absolvováním vzdělávacího programu pro asistenty pedagoga uskutečňovaného vysokou školou nebo zařízením pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (dále jen „studium pro asistenty pedagoga“),

c) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání s pedagogickým zaměřením,

d) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením jiného akreditovaného vzdělávacího programu než podle písmene c) a

1. vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku,

2. studiem pedagogiky, nebo

3. studiem pro asistenty pedagoga,

e) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání s pedagogickým zaměřením, nebo

f) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením jiného vzdělávacího programu středního vzdělávání než podle písmene e) a

1. vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku,

2. studiem pedagogiky, nebo

3. studiem pro asistenty pedagoga.“ (Zákon č. 563/2004 Sb., § 20).

Zájem o práci asistenta pedagoga, projevují i lidé bez pedagogického vzdělání. Ti však musí absolvovat studium pro asistenty pedagoga:

„1) Studiem pro asistenty pedagoga získává jeho absolvent znalosti a dovednosti v oblasti pedagogických věd, které jsou součástí jeho odborné kvalifikace.

2) Studium se uskutečňuje v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků v délce trvání nejméně 120 vyučovacích hodin.

3) Studium se ukončuje závěrečnou zkouškou před komisí. Po jejím úspěšném složení získává absolvent osvědčení.“ (Vyhláška č. 317/2005 Sb., §4)

1.3 INTEGRACE A INKLUZE

Dva pojmy, které si mnozí z nás zaměňují. O něco dříve jsme slychali pojem integrace toto slovo, které pochází z latiny a v překladu znamená „znovuvytvoření celku“. Latinský pojem „integrum“ znamená neporušený. Obecně můžeme říci, že je to

začleňování různých skupin obyvatel do jednoho celku. Kdy majoritní skupina přijme minoritní skupinu. „*Fakticky je takto označován nejvyšší stupeň socializace člověka. Prakticky jde o naprostý opak segregace – tedy společenského vyčleňování, sociální exkluze.*“ (Slowík, 2016, s. 31).

Integrace, je začlenění žáků se zvláštními vzdělávacími potřebami do běžných škol, mateřských, základních a středních, za určitých podmínek. Tento model je charakteristický pro začátek osmdesátých let 20. století.

„Podmínkou integrace je zajištění odborné speciálně-pedagogické péče pro tyto děti, diagnostický posudek na žáka zpracovaný speciálně-pedagogickým centrem, nebo pedagogicko-psychologickou poradnou, příp. další odborné posudky. Školy s integrovanými žáky mají nárok na finanční příspěvek, stanovený podle konkrétních potřeb integrovaných žáků a určených výhradně na mzdové prostředky učitelů a jiných pracovníků podílejících se na vzdělávání těchto žáků.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 87).

Inkluze, pochází z latinského jazyka – inclusio, v překladu zahrnutí, nebo přijetí. *„Inkluze je nikdy nekončící proces, ve kterém se lidé s postižením mohou v plné míře zúčastňovat všech aktivit společnosti stejně jako lidé bez postižení“* (Slowík, 2016, s. 32). Inkluzivní vzdělávání bylo zavedeno v devadesátých letech 20. století a na začátku 21. století, kdy na rozvoj kvalitního vzdělávání byla uspořádána Světová konference o vzdělávání osob se speciálními vzdělávacími potřebami. Deklarace konference ze Salamanky z roku 1994, znamenal obrat k inkluzivnímu vzdělávání. Česká republika a dalších 92 zemí podepsalo prohlášení, kde se zavazují:

- *„Každé dítě má základní právo na vzdělávání a musí dostat příležitost dosáhnout přijatelné úrovně znalostí a dovedností,*
- *Každé dítě má jedinečné vlastnosti, zájmy, schopnosti a vzdělávací potřeby,*
- *Vzdělávací systém by měl být navržen a přes vzdělávací programy uváděn do praxe takovým způsobem, aby zohledňoval šíři a rozmanitost těchto individuálních vlastností a potřeb,*

- *Děti a žáci se speciálními vzdělávacími potřebami musí mít přístup do běžných škol, které budou schopné naplnit jejich potřeby v rámci pedagogických přístupů orientovaných na dítě,*
- *Běžné školy, které jsou takto orientované na inkluzi, představují ten nejučinnější nástroj boje s různými diskriminujícími postoji, pomáhají budovat otevřená společenství a inkluzivní společnost a zajistit vzdělání pro všechny, a navíc většině dětí účinně poskytují vzdělání a přispívají tak ke zlepšení efektivity a ve finále i větší ekonomičnosti celého vzdělávacího systému“ (Prohlášení ze Salamanky, 1994).*

Můžeme říci, že inkluze je vyšší stupeň integrace, kde je akceptována odlišnost a speciální potřeby každého dítěte. Ve výchovně vzdělávacím procesu neúspěch žáka v integračním systému je prisuzován nepřizpůsobení dítěte školním osnovám. Naopak v inkluzivním systému výchovně vzdělávacího procesu, při neúspěchu žáka, hledáme chyby v překážkách školních osnov, které by měli být přizpůsobeny, neboli vyhotoveny manuály, dle individuálních potřeb daného žáka.

„Zásadou by mělo být odmítnutí lékařského modelu zdravotního postižení s využitím sociálního modelu a zohlednění míry postižení, nikoli diagnózy, s tím, že největší překážky pro začlenění jsou způsobeny společností, nikoli konkrétním zdravotním postižením“ (Žampachová, 2012, s. 37).

Žák, kterému byl diagnostikován Aspergerův syndrom je v mnoha směrech odlišný, od ostatních dětí. Jeho symptomatické rysy jsou různorodé. Neexistuje přesně daný styl a způsob vzdělávání pro všechny děti s Aspergerovým syndromem. Proto inkluze dětí do základních škol je velmi náročná a složitá. Úspěšnou inkluzi můžeme zajistit za určitých předpokladů:

- přihlídnutí na jinakost studenta;
- dobrá informovanost o příznacích a chování dětí s Aspergerovým syndromem;
- snaha o přizpůsobení a porozumění problematice žáka s Aspergerovým syndromem;
- hledání vhodných výchovných a výukových metod;
- aktivní a empatický přístup pedagogů a asistenta pedagoga.

Musí být zajištěny i vhodné podmínky pro inkluzi:

- Vyšetření na speciálních pracovištích a školních poradenských zařízeních (dále jen ŠPZ);
- Legislativní a finanční zajištění;
- Asistent pedagoga;
- Vyhotovení individuálního vzdělávacího plánu (dále jen IVP);
- Informovanost okolí – rodiče, pedagogický sbor, spolužáci;
- Vzájemná spolupráce mezi školou a zákonnými zástupci;
- Vhodné školní a učební pomůcky.

Individuální vzdělávací plán

Individuálně vzdělávací plán či program (dále jen IVP) se vyhotovuje pro individuálně integrovaného žáka s možností vzdělávání na běžných školách. (Příloha A)

„Individuálně vzdělávací program je závazný pracovní materiál sloužící všem, kdo se podílejí na výchově a vzdělávání integrovaného žáka.“ (Zelinková, 2001, s. 173)

Pro sestavení IVP musí být jasně stanovená speciálně pedagogická diagnostika, a na doporučení je později schválena ředitelem školy, který je plně zodpovědný za jeho sestavení. Na tvorbě se podílejí jak pracovníci Speciálně pedagogických center (dále jen SPC), tak pracovníci Pedagogicko-psychologických poraden (dále jen PPP), ale i speciální pedagogové, psychologové a třídní učitel. IVP vychází ze školního vzdělávacího plánu (dále jen ŠVP) školy a zároveň se stává součástí dokumentace žáka. IVP by měl obsahovat:

- Obsah a rozsah podpůrných opatření (metody a organizace výuky, způsob zadávání úkolů, plnění úkolů, hodnocení, pomůcky a učební materiály);
- Cíl vzdělávání a rozvoj žáka;
- Vyjádření dalších pedagogických pracovníků, kteří se budou podílet na výchovně-vzdělávacím procesu;
- Upřesnění subjektů, podílejících se na vzdělávání žáka;
- Spolupráce zákonných zástupců;

- Individuální vzdělávací plán může být průběžně doplňován a upravován dle potřeb integrovaného žáka po dobu celého školního roku.

Asistent pedagoga je také důležitým článkem při inkluzi žáka se speciálními vzdělávacími potřebami, tak jako úsilí a práce všech pedagogických pracovníků, tak jako pracovníků speciálně pedagogických center, tak rodičů a spolužáků, kteří navzájem spolupracují v tomto procesu. I přes veškerou snahu všech zúčastněných není vždy zaručena úspěšnost inkluze.

1.4 ASISTENT PEDAGOGA A OSOBY OVLIVŇUJÍCÍ PROCES INKLUZE

Asistent pedagoga a pedagog

Jedním z nejdůležitějších aspektů integrace žáka se speciálními vzdělávacími potřebami do běžné školy je vztah učitele a asistenta pedagoga. Funkční spolupráce a zapojení asistenta pedagoga do edukačního procesu žáka, ale i celého kolektivu třídy je základem inkluze. Objasnění role asistenta pedagoga ve třídě, jeho pracovní náplň a přítomnost, napomáhá žákům v přijetí dalšího dospělého v jejich kolektivu. Práce asistenta pedagoga s žákem se speciálními vzdělávacími potřebami pomáhá učitelům při získání větších možností v intenzivní práci s žákem. Dle pokynů učitele, se asistent věnuje žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami a učitel mezitím pracuje s třídou. Důležitou součástí výuky integrovaných žáků, je společná příprava pedagoga s asistentem pedagoga na další edukační proces. Přestože asistent pracuje pod vedením pedagoga, jeho postoj nesmí být pasivní, ba naopak se očekává kreativní přístup, tolerance, velká míra empatie, vstřícnost a především zodpovědnost.

„Týmová spolupráce především s třídním učitelem spočívá:

- *Ve vzájemném vymezení pracovních kompetencí,*
- *V informovanosti o každodenním chodu výuky,*
- *V konzultaci nad problémy žáků, jejich IVP, hodnocení a klasifikaci apod.,*
- *V režimu dozorů nad žáky,*
- *V přípravě pracovních materiálů, učebnic a učebních pomůcek k výuce,*

- *Ve výzdobě třídy a jejího okolí,*
- *V administrativní činnosti – opravování sešitů, písemné zadávání domácích úkolů, zápisy do žákovských knížek, portfolia, školní matriky apod. “,*
- *V účasti na pedagogických radách, třídních schůzkách a dalších akcích školy – výlety, školy v přírodě, lyžařské a plavecké kurzy“ (Teplá, 2016, s. 69).*

Vnímavost dětí je vysoká a jakákoliv neúcta, averze, opovržení jednoho k druhému, může být velice rychle zaznamenána a narušený vztah pedagoga a asistenta pedagoga, nemůže být základem úspěšné integrace.

Asistent pedagoga a spolužáci

Asistent pedagoga působí výchovně i na ostatní děti v třídním kolektivu. Vysvětlení dětem o „jinakosti“ jejich spolužáka, se snaží předejít zbytečným konfliktům ve třídě. Je vhodné žáky informovat a zároveň je zapojit do pomoci integrovanému žákovi. Nejedná se zde jen o fyzickou inkluzi, ale o pomoc začlenění spolužáka a porozumění jeho způsobu myšlení a bytí.

Začátky asistence u integrovaného žáka jsou vnímány spolužáky, jako úleva pro dotyčného žáka se speciálními vzdělávacími potřebami, bez vlastní pomoci a vyplnění všech požadavků, bez přispění jeho samého. Postupem času, začali spolužáci považovat asistenta pedagoga jako velký přínos i pro všechny ostatní. V hodinách byl větší klid, žáci se lépe soustředili a integrovanému žákovi byla poskytnuta pomoc při plnění úkolů, které nebyl schopen sám dokončit a narušoval tak chod výuky.

Asistent pedagoga a rodiče

Jak jsme se již zmiňovali, práce asistenta pedagoga není zaměřena jen na žáka při inkluzi, ale kromě školního prostředí je úzce navázána na domácí prostředí. Stanovená pravidla, fungující spolupráce a otevřená komunikace mezi rodiči a asistentem pedagoga, přispívá k pozitivnímu postoji žáka ke škole a také k asistentovi pedagoga. Každodenní kontakt se žákem se speciálními vzdělávacími potřebami, předurčuje asistentovi pedagoga pozici tzv. prostředníka. Mnohdy je asistent pedagoga v častějším kontaktu s rodiči, než učitel. Informovanost zákonných zástupců by měla být pravidelná. Komunikace musí probíhat ať už písemnou formou, telefonickou, nebo osobní. Rodiče

musí být seznámeni s průběhem výuky, dopoledními aktivitami žáka, jeho chováním ve třídě a o přestávkách, popřípadě ve školní družině, nebo školním klubu. Informovanost i v oblasti dosažených výsledků ve výuce, tak i ve výchově a předání domácích úkolů.

„Informace zákonným zástupcům by měly být pozitivní, s pochvalou i za malé pokroky ve vzdělání, u zpráv o problémech by mělo být navrženo optimální a pro zákonné zástupce přijatelné řešení. Nutné je též rozlišovat zprávy podstatné a nepodstatné, kterými není třeba zákonné zástupce zatěžovat.“ (Teplá, 2016, s. 70)

Podpora žáků se speciálně vzdělávacími potřebami je poskytnuta i v prostředí školy nejen od učitelů, ale i od osob v dalších profesních pozicích. Jelikož se tyto osoby podílejí na výchovně-vzdělávacím procesu, spolupráce s nimi je důležitá a jejich náplň spočívá:

Výchovný poradce

- *Koordinuje činnost související se vzděláváním žáků se speciálně vzdělávacími potřebami.*
- *Koordinovat mezi vyučujícími různých předmětů tvorbu a konečnou podobu dokumentů IVP.*
- *Kontrolovat zda vyučující zohlednil ve své části zpracovaného IVP všechna doporučení ŠPZ.*
- *Dohlížet na realizaci podpůrných opatření doporučených danému žákovi v praxi.*
- *Koordinovat spolupráci školy a školského zařízení nebo dalších institucí podílejících se na vzdělávání a výchově žáka.“ (Michalík, 2005, s. 95)*

Školní metodik prevence

- příprava podmínek pro integraci žáků se speciálně vzdělávacími potřebami;
- prevence sociálně patologických jevů;
- vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti preventivních programů;
- spolupráce se specializovanými školskými zařízeními.

Školní speciální pedagog

- *Depistážní činnost – Vyhledávání žáků s e speciálními vzdělávacími potřebami a zařazení do speciálně-pedagogické péče.*
- *Diagnostická a intervenční činnost – shromažďování údajů o žákovi, včetně anamnéz, analýza a vyhodnocení získaných údajů, stanovení individuálního plánu podpory, zajištění pomůcek a úprava prostředí, komunikace s rodinou.*
- *Metodická a koordinační činnost – příprava a průběžná úprava podmínek pro integraci žáka, kooperace se školskými poradenskými zařízeními, vytváření vzdělávacích plánů a programů v součinnosti se školou, které budou podpůrnou součástí pro zkvalitnění péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. (Michalík, 2005, s. 154)*

Školní psycholog

- dohlíží při vzdělávání heterogenních skupin v jednom třídním kolektivu;
- vytváření podmínek pro týmovou spolupráci žáků;
- individuální péče o integrované žáky;
- monitoruje chování a prospěch žáků s kázeňskými problémy;
- pomoc při spolupráci třídního učitele s kolektivem.

1.5 NÁPLŇ PRÁCE A KOMPETENCE ASISTENTA PEDAGOGA

Asistent pedagoga je pedagogickým pracovníkem, který musí splňovat určitá kritéria podle § 2 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících:

- *být plně způsobilý k právním úkolům;*
- *mít odbornou kvalifikaci pro přímou pedagogickou činnost, kterou vykonává;*
- *být bezúhonný;*
- *být zdravotně způsobilý;*
- *prokázat znalost českého jazyka.*

„Asistent pedagoga pomáhá jinému pedagogickému pracovníkovi při organizaci a realizaci vzdělávání, podporuje samostatnost a aktivní zapojení žáka do všech činností uskutečňovaných ve škole v rámci vzdělávání, včetně poskytování školských služeb“ (Vyhláška č. 27 / 2016 Sb., §5)

Náplň práce asistenta pedagoga se řídí především pokyny, které jsou poskytnuty s poradenského zařízení, kde byl vznesen požadavek na asistenta pedagoga, pro inkluzi žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. Náplň práce asistenta pedagoga se také řídí kritérii a požadavky ředitele školy.

Dle §7 vyhlášky 73 /2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů a vyhlášky 147/2011 Sb., jsou hlavními činnostmi asistenta pedagoga:

- *„pomoc pedagogickým pracovníkům školy při výchovné a vzdělávací činnosti, pomoc při komunikaci se žáky a zákonnými zástupci žáků a komunitou, ze které žák pochází,*
- *podpora žáků při přizpůsobení se školnímu prostředí,*
- *podpora žákům při výuce a při přípravě na výuku,*
- *nezbytná pomoc žákům s těžkým zdravotním postižením při sebeobsluze a pohybu během vyučování a při akcích pořádaných školou mimo místo, kde škola v souladu se zápisem do školského rejstříku uskutečňuje vzdělání.“*

Náplň práce je zaznamenána v dokumentu, který je součástí pracovní smlouvy. Přesné znění náplně práce asistenta pedagoga vymezí ředitel školy v návaznosti na legislativu, doporučení poradenského zařízení a pedagogů. Náplň práce je závislá také i na rozsahu podpůrného opatření daného žáka, kterému byl asistent pedagoga přidělen. Můžeme říci, že náplň práce je u každého asistenta pedagoga jiná, neboli různorodá.

„Náplň práce asistenta pedagoga se řídí potřebami konkrétního začlenění žáka a situací ve třídě, v níž bude působit. Je v kompetenci ředitele školy, aby po dohodě s třídním učitelem a na základě doporučení školského poradenského zařízení stanovil asistentovi pracovní náplň tak, aby odpovídala potřebám, k jejichž zajištění byla tato funkce ve škole zřízena.“ (Uzlová, 2010, s. 45)

Asistent pedagoga musí být seznámen s dokumentací žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. Od rodinné anamnézy přes osobní anamnézu, diagnózu, léčbu. Znalost každodenních rituálů žáka a možných omezení, může ulehčit nebo naopak komplikovat vzdělávání žáka se speciálními potřebami. Asistent pedagoga je pomyslným komunikačním prostředníkem mezi žákem, spolužáky, rodinou a pedagogem.

Osobnostní předpoklady asistenta pedagoga by měli doplňovat odbornou kvalifikaci asistenta pedagoga. Zodpovědnost za výchovu dnešních dětí je čím dál komplikovanější a náročnější. Vychovává se především osobním příkladem a stylem svého žití. Důslednost, zodpovědnost, pečlivost a množství empatie k odlišnostem svěřených žáků jsou nedílnou součástí úspěšné práce asistenta pedagoga.

„Práce asistenta pedagoga vyžaduje motivovaného člověka, k jehož základním charakteristikám patří komunikativnost, kreativita, tvořivost, flexibilita, schopnost týmové spolupráce, spolehlivost, dále trpělivost, vstřícnost, empatie a laskavost, ale také důslednost a odpovědný přístup. Zkrátka pozitivní vyrovnanou osobnost. Asistent musí zvládnout vymezení hranic vztahu k učiteli, k začleněnému dítěti, jeho spolužákům i rodičům. Musí umět najít správnou míru v těchto vztazích, nebyt příliš dominantní ani submisivní.“ (Uzlová, 2010, s. 45).

2 ASPERGERŮV SYNDROM

„Abyste se stali vynikajícím vědcem nebo skvělým umělcem, musíte mít aspoň nějaké znaky Aspergerova syndromu, které vám umožní odpoutat se od tohoto světa.“

Hans Asperger

2.1 HISTORIE

V roce 1944 poprvé popsal Aspergerův syndrom vídeňský pediatr a dětský psycholog Hans Asperger. Pozoroval chování 4 chlapců, které bylo odlišné od ostatních. Jejich odlišnost se projevovala v sociálním chování, komunikaci i přes dobře rozvinutou řeč, motorickou neobratnost a omezené zájmy. Chování jedinců bylo označeno za autistickou psychopatii a považováno za druh poruchy osobnosti.

Přibližně ve stejném období americký psychiatr Leo Kanner popisuje skupinu 11 dětí, které měli mnoho společných znaků odlišných od intaktních dětí, ve svém chování, avšak nespĺňovaly kritéria žádného psychického onemocnění. Pro poruchu se vymezil termín autismus. Přestože oba autoři našli podobné vzorce příznaků, práce Lea Kannerova se dočkala světového zájmu a práce Hanse Aspergera upadla na dlouhá léta v zapomnění.

Termín Aspergerův syndrom byl použit až o třicet let později v roce 1981. V odborné publikaci britská lékařka Lorna Wingová popisuje stejné rysy chování dětí i dospělých, na které již dříve upozornil Hans Asperger.

Aspergerův syndrom byl přijat Světovou zdravotnickou organizací a zařazen do klasifikačního systému až v roce 1993.

Zařazení Aspergerova syndromu do Mezinárodní klasifikace nemocí

Aspergerův syndrom je zařazen mezi pervazivní vývojové poruchy (*Pervasive Developmental Disorder – PDD*) s kódovým označením F84, který zahrnuje vývojové poruchy, dříve pod obecným názvem autismus. Zařazení Aspergerova syndromu mezi pervazivní vývojové poruchy a jeho přesná specifikace se řídí Mezinárodní klasifikací

nemocí a přidružených zdravotních problémů (*International Classification of Diseases – ICD 10 nebo také český MKN 10*), vydávanou Světovou zdravotnickou organizací (*World Health Organization - WHO*) v roce 2010. Jelikož zdravotní odborníci, jako psychologové, psychiatři apod., používají stejnou terminologii, přibližně jednou za deset let prochází terminologie odbornou mezinárodní revizí, čímž zjednodušuje dorozumívání mezi odborníky.

„Pervazivní vývojové poruchy jsou závažné psychické poruchy, které se propojují od počátku vývoje a zasahují všechny psychické funkce, mění chování dítěte i jeho interakci s okolím. Hlavní pervazivní poruchy jsou dětský autismus, Aspergerův syndrom a Rettův syndrom“ (Nývtová, 2008, s. 116).

2.2 PROJEVY ASPERGEROVA SYNDROMU

Projevy Aspergerova syndromu, procházejí několika fázemi, v různých stupních a intenzitách. V mírnějších případech se můžeme setkat s Aspergerovým syndromem v běžné populaci, aniž by dotyčný jedinec někdy navštívil lékaře, nebo potřeboval odbornou pomoc, jelikož jsou pasivní a nemají výrazné projevy v chování. Díky různým nácvikům a empaticky individuálním přístupem se zapojí do běžného života, kde naleznou zaměstnání a životního partnera.

Existují však jedinci, kteří se díky svému problémovému chování neobejdou bez asistenta již v mateřské školce. A přes rozsáhlé problémy v prostředí běžné základní školy i za přítomnosti asistenta pedagoga nedokáží korigovat své chování. Toto chování a problémy se začleněním do společnosti přechází až do dospělosti.

„Osobnost dětí, dospívajících a dospělých s Aspergerovým syndromem je značně nahodile disharmonická a nevyvážená. Ačkoliv je každý jedinečný, výjimečný a originálním člověkem, lze u těchto lidí popsat některá specifika, která jsou pro většinu z nich společná“ (Pešek, 2017, s. 9)

Řečový projev

V některých případech dojde k opožděnému vývoji řečových dovedností u dítěte s Aspergerovým syndromem, zpravidla v období pátého roku dochází již k plynulosti řeči.

Snaha o dialog je v mnoha případech obtížná. Často odbíhají od tématu. Nedokáží odpovídat na kladené otázky a dialog se povětšinou stává monologem. Význam slov dokáží chápat doslovně, ale mají problémy dekódovat humor a vtipy.

Jejich řeč je monotónní, mechanická, někdy šroubovitá. Hovoří buď příliš mnoho, nebo naopak příliš málo. Rádi napodobují výrazy řeči dospělých. Dokáží opakovat věty, básničky, recitují dlouhé statě z knih. Typickým projevem dětí s Aspergerovým syndromem je samomluva, nebo nekoordinované vykřikování, které nedokáží ovládat a mohou narušovat klid okolního prostředí např. v dopravních prostředcích, nebo při školní výuce.

Motorická neobratnost

První známkou budoucí pohybové neobratnosti bývá často lehce opožděný vývoj samostatné chůze i o několik měsíců. Jejich chůze je těžkopádná, nestabilní. Neobratnost se projevuje i při sportovních činnostech, jako např. hra s míčem, skok přes švihadlo.

V oblasti jemné motoriky je zaznamenána neobratnost v manuální činnosti, rukopisu, jeho čitelnosti a úpravě.

Sociální chování, kontakt s vrstevníky

Navazování sociálních kontaktů se svými vrstevníky je pro děti s Aspergerovým syndromem velice náročné, nezajímavé, nezáživné. Zpravidla mateřská školka, je prvním místem, kde zaregistrujete odlišné chování dítěte. Nechápu pravidla společenského chování ani pravidla společenských her, proto se neradi zapojují do kolektivních činností. Raději vyhledávají mladší děti, nebo spolužáky, kde mají možnost určit pravidla hry oni a zároveň vše řídit. Dospělé osoby jsou pro tyto děti zajímavější, chytřejší a hlavně vůči nim tolerantnější.

Disproporce v kognitivních schopnostech

„Jedinci s AS mají velké rozdíly v kognitivních schopnostech. V některých oblastech mohou působit dojem géniů, v jiných zase dojem mentálně retardovaného jedince“ (Nývtová, 2008, s. 113).

Kognitivními schopnostmi máme na mysli učení, paměť, představivost. Paměť je většinou silnou stránkou jedinců s Aspergerovým syndromem. Dokáží si zapamatovat celé strany z knih, faktických údajů, kvanta informací, doslovně opakovat názory druhých lidí, nebo informace z televizních pořadů. Díky výborné paměti se snadněji učí cizím jazykům. Jsou fascinováni čísly, někteří jedinci jsou výborní matematici.

„K silným stránkám jedinců s AS také často patří vizuální myšlení. Při myšlení a vybavování informací z dlouhodobé paměti se opírají o zrakové představy, které si vytvářejí i k slovním informacím přijímaných sluchem. Proto také milují grafy, tabulky, přehledy, které jim umožní lepší vizuální zpracování informací v mysli. Pokud si zrakové představy nemohou vytvořit, pak si informace obtížněji zapamatují“ (Nývtová, 2008, s. 113).

Přecitlivělost ve smyslovém vnímání

Tak jako děti trpící autismem, tak i děti s Aspergerovým syndromem jsou přecitlivělí na různé zvuky okolního světa. Obzvláště ostré zvuky, které mohou vyvolat i stresovou situaci. Jejich přecitlivělost se může projevit i na doteky, hlavně v okolí hlavy a ramen. Různé pachy, chutě a vůně pokrmů, zamezují v jejich komunikaci. U některých jedinců přecitlivělost smyslů přetrvává až do dospělosti.

Zájmy a záliby

Zájmy často souvisejí se specifickými jevy, nebo předměty např. jízdní řády, mapy, vlaky. Většinou je to také z oblasti matematiky a přírodních věd, díky schopnosti dobrého logického myšlení. Rádi hovoří o svých zájmech a jsou jim schopni věnovat veškerý svůj čas. S postupem času se jejich zájmy mění. V dětství to byla spíše sběratelská činnost, s postupujícím věkem se věnují obsáhlejšími tématům (dopravní

prostředky, elektronika, počítačové hry). Velkou oblibou je pro ně četba, kde je jejich cílem získání nových informací, tedy většinou encyklopedie a naučná literatura.

Pravidla a rituály

Nedostatek empatie způsobuje nedostatečný cit ve výběru vhodných komunikačních prostředků s okolním prostředím. Mnohdy nedokáží rozpoznat co je vhodné a není vhodné vyslovit. Může se zdát, že opomíjejí pravidla slušného chování. Jejich skoro kamenný obličej nedokáže projevit city v takovém rozsahu, jaký ostatní očekávají, což může být pro mnohé matoucí. Jelikož nedokáží používat abstraktních pojmů, nedokáží hovořit o své bolesti, ani radosti.

V případech, kdy jsou dětem vysvětlena pravidla, lpí na jejich přesném dodržování. Rádi také pravidla vymýšlí a nutí je dodržovat i své okolí. Jestliže dojde ke změně jejich každodenních rituálů, může být jedinec neklidný a rozladěný.

2.3 DIAGNOSTIKA ASPERGEROVA SYNDROMU

Provést diagnostiku Aspergerova syndromu, nemusí být v mnoha případech jednoduché, ale pro pacienty a jejich okolí je velice důležité znát pravdu. Mnoho dětí se cítí být jiní, odlišní. Děti s Aspergerovým syndromem jsou diagnostikovány později, než stanovení diagnózy raného autismu v dětství u jiných dětí. Aspergerův syndrom se většinou podaří diagnostikovat podle rozdílu v sociálním chování, neobratnosti, komunikaci. Jejich problémy nejsou vždy zřejmé na první pohled a tak se může stát, že onemocnění rozpoznáme později, nebo vůbec. Mnozí lidé s Aspergerovým syndromem přitom potřebují jen správný směr a správnou podobu pomoci.

Diagnostika není jednoduchá, jelikož na Aspergerův syndrom neexistuje žádný test. Nemoc lze odhalit pomocí různých diagnostických kritérií, která se soustředí na typické klinické příznaky.

U vyšetření a určení diagnózy je zapotřebí znát podrobně rodinnou anamnézu, anamnézu dítěte, vyšetření a lékařské zprávy dalších odborníků, kreslené a písemné projevy dítěte, ukázky jeho prací atd.

Zda se jedná o Aspergerův syndrom, nebo ne, nám může napomoci dotazník A.S.A.S. (The Australian Scale for Asperger's Syndrome – Australská škála Aspergerova syndromu). Jedná se o screeningovou metodu určenou pro detekci Aspergerova syndromu u dětí mladšího školního věku. Zde je nutno vyplnit dotazník v škále od 0-6, v intenzitě zřídka až po časté projevy neobvyklého chování. Dotazník je především zaměřen na projevy: sociálních a emociálních schopností a dovedností (kontakt s lidmi), komunikační dovednosti (oční kontakt, mluva, metafory), kognitivní schopnosti (paměť, představivost), specifické zájmy, pohybové dovednosti (koordinace pohybu) a další proměnné (strach, hluk, točení, kývání). Čím více bodů získáme v škále jednotlivých otázek, tím větší je pravděpodobnost přítomnosti Aspergerova syndromu.

Součástí diagnostiky je i diagnostika diferenciální, která se zabývá vyloučením možných záměn Aspergerova syndromu, lehké mozkové dysfunkce, psychóz a specifických poruch učení.

Vyřčení diagnózy Aspergerova syndromu je v kompetenci lékařských odborníků, povětšinou dětského psychiatra a klinického psychologa.

PRAKTICKÁ ČÁST

3 CÍL A METOLOGIE VÝZKUMU

Hlavním cílem praktické části je posoudit efektivitu práce asistenta pedagoga ve výchovně-vzdělávacím procesu u žáka s Aspergerovým syndromem na druhém stupni základní školy.

Výzkumné šetření je realizováno ve dvou formách výuky. První se zabývá prací asistenta pedagoga v běžném školním prostředí v období prezenční výuky. Druhá část výzkumného šetření je zaměřena na náplň práce asistenta pedagoga v období distanční výuky. Dílčím cílem je porovnání a zhodnocení efektivitu práce asistenta pedagoga při výše uvedených formách výuky.

Předmětem výzkumného šetření je případová studie konkrétního žáka na základní škole. Základní informace týkající se žáka samotného. Pozorování zúčastněného, popisuje jeho projevy a vývoj v oblasti vzdělávání vlivem působení asistenta pedagoga.

K přiblížení činnosti a práce asistenta pedagoga v podmínkách distanční výuky, bylo využito strukturovaného rozhovoru s asistentkou pedagoga, který se zaměřil na období distanční výuky, za účelem získání nových poznatků a informací.

Základní techniky a metody výzkumného šetření:

- Kazuistika;
- Osobní a rodinná anamnéza;
- Analýzy dokumentů z pedagogicko-psychologické poradny;
- Pozorování žáka v průběhu povinné školní docházky a vytyčení zlomových momentů žáka;
- Pozorování asistenta pedagoga u žáka s Aspergerovým syndromem ve výchovně-vzdělávacím procesu;
- Strukturovaný rozhovor s asistentkou pedagoga.

3.1 CHARAKTERISTIKA MÍSTA ŠETŘENÍ

Výzkumné šetření probíhalo na základní škole s rozšířenou výukou jazyků, na Praze 8. Základní škola se nachází v krásném prostředí v blízkosti Ďáblického lesa na severním okraji Prahy. V současné době se ve škole nachází 27 tříd a 9 oddělení školní družiny. Školu navštěvuje 672 žáků prvního a druhého stupně.

K vybavení školy patří odborné pracovny, počítačové učebny, žákovská knihovna s čítárnou, studovnou a hernou, školní dílny, keramická dílna, cvičná kuchyňka, tělocvičny a rozsáhlý atletický sportovní areál. Škola prochází postupnou modernizací, jak ve stavební části, tak ve vnitřním vybavení. S osmnácti třídami vybavenými interaktivními tabulemi se přibližujeme evropským standardům.

Škola je zaměřena především na rozšířenou výuku cizích jazyků. Anglický jazyk se ve škole vyučuje od prvního ročníku. U skupin s rozšířenou výukou jazyků se od šestého ročníku doplňuje další cizí jazyk, dle výběru žáka samotného (možnost výuky ruského nebo německého jazyka). Žáci z nejazykových skupin mají volbu druhého cizího jazyka v osmém ročníku.

Na vstup žáků do prvních tříd, již několik let připravují děti učitelky prvních ročníků. V průběhu dvou měsíců předškoláci navštěvují 1x týdně školu, kde se jim plně věnují jak učitelé, tak vychovatelé školních družin.

Vzdělávání na škole probíhá podle školního vzdělávacího programu „Škola pro život“.

Děti se speciálními vzdělávacími potřebami, jsou na škole integrovány do intaktních tříd. Pedagogové s nimi pracují podle individuálních výukových materiálů. Kromě individuální práce v hodinách výuky, se jim několikrát týdně věnuje jak speciální pedagog, tak školní logoped.

Škola úzce spolupracuje s Pedagogicko-psychologickou poradnou pro Prahu 7 a 8, která poskytuje péči všem žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. Jedná se hlavně o vyhotovení podpůrných opatření při začleňování žáků do edukačního systému.

Ve škole působí školní psycholog, výchovný poradce, metodik prevence, a také již zmiňovaní speciální pedagogové a školní logoped. Žáci, kteří potřebují podpůrná opatření a individuální vzdělávací plán k dosažení dobrých výsledků ve vzdělání a začlenění do sociálního prostředí, je přiřazen asistent pedagoga.

Třída, ve které se nachází žák s Aspergerovým syndromem a je předmětem výzkumného šetření se nachází ve druhé budově školy, která je celá součástí druhého stupně.

3.2 PŘÍPADOVÍ STUDIE ŽÁKA A ASPERGROVÝM SYNDROMEM

3.2.1 OSOBNÍ A RODINNÁ ANAMNÉZA

Jméno: Matěj (jméno žáka bylo z důvodu ochrany osobních údajů pozměněno);

Rok narození: 2006;

Pohlaví: mužské;

Charakteristické vlastnosti: vyšší podsadité postavy, modré oči, světlé vlasy;

Otec: Martin – narozen 1975, stavební řemeslník;

Matka: Daniela – narozena 1977, prodavačka.

Rodiče se v raném dětství chlapce rozvedli. Matka si postupem času našla nového životního partnera. Před dvěma lety vstoupila do svazku manželského. V rodině nejsou další děti. Rodina společně žije v panelovém domě, v blízkosti základní školy.

Těhotenství i průběh porodu bez větších komplikací. Nezaznamenány žádné abnormality. Délka novorozeněte 51 cm, váha 4 200g. Dítě prodělalo novorozeneckou žloutenku. V průběhu raného vývoje často stonal a začal být zaznamenáván opožděný vývoj dítěte. Pozdní otáčení miminka, opožděná chůze, vývoj řeči. Ve starším věku problémy s navazováním kontaktů mezi dětmi. Samotářský, nestojí o kolektivní hry se svými vrstevníky.

3.2.2 ŠKOLNÍ ANAMNÉZA A OBLAST VZDĚLÁVÁNÍ

První stupeň ZŠ

Matěj navštěvuje základní školu s rozšířenou výukou jazyků. Od prvního ročníku je ve stejném třídním kolektivu.

Na začátku povinné školní docházky téměř nekomunikoval. Nebyl schopen samostatné práce, pracovní tempo pomalejší oproti ostatním dětem. Nereagoval na žádné podmínky, dodržování školních pravidel, pochvaly, domluvu, řízené činnosti se nedokázal podřídit. Častým chováním Matěje byly nečekané slovní připomínky k věcem a událostem, které se neděly v tu danou chvíli ve třídě. Rád komentoval a vyprávěl o věcech neznámých pro ostatní.

V začátcích povinné školní docházky mu byl diagnostikován Aspergerův syndrom a byl zařazen do režimu speciálního vzdělávání s využitím 3. stupně podpůrných opatření, který vyžaduje IVP (individuální vzdělávací plán) a zajištění práce asistenta pedagoga. Z důvodu problematického chování a navazování vztahů s neznámými osobami, se jevila býti vhodným asistentem pedagoga paní vychovatelka školní družiny. Nejenže se chlapci mohla věnovat v době dopolední výuky, ale i jako vychovatelka a zároveň asistentka pedagoga v odpoledních hodinách.

Díky včasnému přidělení asistenta pedagoga, nastalo zlepšení v celkové spolupráci mezi žákem s Aspergerovým syndromem, třídní učitelkou a třídním kolektivem. Spolužáci začali časem specifické projevy Matěje respektovat. S Matějovou adaptací nejenom ve třídě, ale i ve všech školních aktivitách byla nápomocná asistentka pedagoga Monika, která Matěje provázela celým prvním stupněm.

Poslední zpráva z PPP na prvním stupni základní školy

Závěr vyšetření: "Projevy Aspergerova syndromu se u žáka se zjevně nadprůměrnými intelektovými schopnostmi a velmi dobrými školními dovednostmi vyznačují především potížemi v komunikaci a sociálním chování, které jsou v rozporu s celkově dobrým, nadprůměrným intelektem žáka, ale i jeho velmi dobrými dovednostmi školního typu v oblasti čtení, psaní a matematiky. U dítěte se jedná o poruchu autistického

spektra, vyznačujícím se narušením v oblasti sociální interakce a částečně i komunikace. Emocionální reakce se liší od vrstevníků jen mírně, v sociálním kontaktu působí nezrale, špatně navazuje a udržuje kontakt s okolními lidmi a spolužáky. V případě chlapce se jedná spíše o vysoce funkční Aspergerův syndrom, u něhož chybí výrazně problémové chování a neochota ke spolupráci.“

„Vzhledem k sociálním projevům žáka, které jsou poznamenány rysy Aspergerova syndromu doporučujeme u chlapce i nadále přidělení asistenta pedagoga nejen ve čtvrtém ročníku, ale i v pátém ročníku ZŠ, a to v rozsahu 0,75 pracovního úvazku zejména při verbální komunikaci a orientaci ve třídě a při udržení motivace žáka během dopoledních aktivit, pokud ho aktivita nezajímá, většinou jí odmítá, nebo se jí snaží vyhnout. Účast asistenta pedagoga při vzdělávání dítěte ve 4. a 5. třídě je nutná zejména pro zajištění optimální adaptace žáka pro jeho přechod na II. stupeň základní školy.“
(Příloha B).

Druhý stupeň ZŠ

Začátkem šestého ročníku začalo pro Matěje období mnoha změn. Třída pokročila na druhý stupeň základní školy. Učebna je umístěna v druhé části budovy základní školy. Nastává změna prostředí, třídního učitele i asistentky pedagoga. Bývalá asistentka pedagoga Monika, svoji asistentkou činnost omezila a zůstala na I. stupni ZŠ. Díky odchodu některých spolužáků na víceletá gymnázia, se kolektiv zúžil. Nyní je ve třídě 8 chlapců a 12 dívek.

Nový pedagogové a vyšší nároky druhého stupně přispěli k Matějovým zhoršujícím se problémům v komunikaci a sociální interakci. V tomto zatěžkávajícím období nastaly změny i v rodině, kdy matka znovu vstoupila do manželství s novým přítelem a začaly vzrůstající konflikty i v rodině.

Projevy neklidu se stupňovaly. Spolupráce nové asistentky pedagoga Anny, s Matějem nesplňovaly očekávání, až došlo k napadení asistentky a spolužačky. Agresivní chování se objevilo několikrát. Z důvodu přetrvávání agrese, škola oslovila pedopsychiatra a bylo požádáno o nové vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně

a zvážení diagnostického pobytu v základní škole Poznaňská, která je zřízena při Psychiatrické léčebně v Bohnicích (Příloha C).

Matěj byl následně hospitalizován na dětském oddělení Psychiatrické léčebny Bohnice. Pobyt trval tři týdny. V tomto období přátelství se spolužáky nevyhledával. Častý byl únik do „vnitřního světa“. Po celou dobu léčebného pobytu nestabilní stav nálad.

Souhrn psychologa o průběhu hospitalizace: *„Jedná se o chlapce, který žije ve svém vlastním světě, ale stojí o kontakt s okolním světem., i přes jeho neobratnost a sociální vztahy jsou náročné. Z počátku Matěj odpovídal jednoslovně, po aklimatizaci odpovídal v celých větách. Potřeba individuálně předaných informací, dozor, pomoc, stálý dozor. Stále ho povzbuzovat a navracet ho do svého okolí.“*

Doporučením bylo chlapce podporovat v aktivitách, které odmítá. Pokračovat ve školní docházce na základní škole, kterou doposud navštěvoval, pro rozvoj sociálních dovedností, pravidelný kontakt s vrstevníky, nácvik sebekontroly a dodržování režimu.

3.3 POZOROVÁNÍ

Metoda pozorování je nejčastěji využívanou metodou a patří k nezákladnějším technikám sběru dat. Nejedná se o pouhé sledování. Pozorujeme žáka a asistenta pedagoga za účelem získání cenných informací, kde je zapotřebí stanovení cíle, co přesně budeme sledovat. Získané informace se snažíme dát do souvislostí s informacemi z rozhovorů s pedagogy, nebo asistenty pedagoga.

3.3.1 POZOROVÁNÍ ŽÁKA S ASPERGEROVÝM SYNDROMEM

Pozorování v průběhu školní docházky

Významný rozdíl a různorodý přístup k jednotlivým předmětům. Vyniká hlavně v matematice, kde se také zajímá o geometrické tvary a 3D předměty. Díky své dobré paměti má v oblibě i anglický jazyk. Studování anglických slovíček, jejich výslovnost i psaní, nedělá Matějovi problém. V ostatních předmětech pasivní přístup, tempo pomalé, neustále musí být pobízen, motivován, povzbuzován asistentem pedagoga. V mnoha

případech se uzavíral do svého světa, kdy autorka jeho nechuť spolupracovat vnímala spíše jako lenost zapojit se do výuky. Aktivita a udržení pozornosti závisí hlavně na pestrosti a rozmanitosti učiva a oblíbenosti předmětů. Tělesná výchova je jedním z nejméně oblíbených předmětů. Jakožto mnozí jedinci, kterým byl diagnostikován Aspergerův syndrom, má Matěj problém s hrubou motorikou. Celkově neobratný. Prudké rychlé pohyby jako je běh, štafeta, rozcvička, skoky přes švihadlo, kolektivní míčové hry jsou pro Matěje frustrující.

V souhrnu ale musíme zmínit, že školní výsledky jsou pro Matěje důležitou složkou jeho úspěchu a vnitřního uspokojení. Jakákoliv známka horší než stupeň 2, je pro Matěje nepřijatelná a ihned se jeho nespokojenost odráží v chování i v hodinách následujících. Svoji agresí dává najevo svoje zklamání a pocit selhání.

Pozorování vztahu ke spolužákům

Třídní kolektiv je od prvního ročníku téměř neměnný. Několik žáků na konci pátého ročníku odešlo na víceletá gymnázia. Komunikaci s dětmi pravidelně nevyhledává. Záleží na rozpoložení Matějových emocí. Občas je lhostejný, nekomunikativní, nezajímá se o dění ve třídě. Jestliže je spolužák dotazován, odpovídá krátce a stručně. Ve světlých chvílích je ke svým spolužákům kamarádský, snaží se jim pomáhat v určitých situacích např. pracovních činnostech. Rád vyhledává děti z mladších ročníků. Snaží se děti podnítit ke hře, má tendenci hru řídit a zároveň usměřňovat a vysvětlovat dětem, co je jejich úkolem ve hře.

Pozorování vztahu k učitelům a asistentce pedagoga

Odišnost vztahů k různým učitelům. Jestliže si Matěj učitele oblíbí, uznává jeho autoritu, vyhledává jeho společnost i o přestávkách, potřeba komunikace. V některých záporných případech se projevuje agrese, nerespektování pokynů, vzdorovité projevy, někdy až drzé. Bylo zaznamenáno i používání vulgarismů. To se projevilo i ve vztahu k asistentce pedagoga Anně, která si nevybudovala profesionální a respektující vztah k jeho osobě.

Pozorování žáka o přestávkách a volnočasových aktivitách

Přestávky mezi vyučujícími hodinami jsou pro Matěje někdy velkou psychickou zátěží. Přesuny z jedné učebny do druhé učebny, jsou chaotické, zrychlené. Velké množství žáků na chodbách, hluk a nesystematičnost se stává velkým problémem. V těchto případech má Matěj po boku asistentku pedagoga, která se snaží tuto celou situaci koordinovat a usměrňovat dopady stresujících situací pro Matěje.

Od první třídy Matěj navštěvoval také školní družinu, kde navázal velmi dobrý vztah s paní vychovatelkou Monikou, která mu byla následně i asistentkou pedagoga. I přes vstup na druhý stupeň základní školy, je Matěj vítán ve školní družině, kde mu je dána silná emoční podpora ze strany paní vychovatelky. Ve volných chvílích navštěvuje i školní knihovnu. Zde má možnost odpočinku, relaxace a četby oblíbených encyklopedií.

Rád vystřihuje z papíru různé tvary. Velkou mírou se podílel v letech minulých na předvánoční výzdobě školy, kdy s nadšením vystřihoval sněhové vločky. V oblíbené má také skládání origamů různých velikostí a tvarů, počítač a počítačové hry.

3.3.2 POZOROVÁNÍ PRÁCE ASISTENTA PEDAGOGA

Pozorování práce asistenta pedagoga v průběhu školní výuky

Asistentka pedagoga je ve třídě před zvoněním na vyučující hodinu. Pomáhá s vyndáním učebnic na parapet. Matěj je zvyklý si vždy všechny učebnice vyložit na parapet. Má zde větší přehled o všech učebnicích v aktovce a na danou hodinu si vybere ty potřebné. Asistentka dbá na připravenost žáka, pomůcky na stole, učebnice, otevírá penál a kontroluje psací potřeby. Ihned ho chválí za dobře připravený penál a zároveň ho motivuje a připravuje na začátek hodiny. Začíná usměrňovat žáka, aby se začal připravovat na hodinu a nikam už nechodil. Při příchodu učitele všichni povstanou na pozdrav. Asistentka usedá k žákovi. Upozorňuje ho na ticho a snaží se, aby Matěje nic nerozptylovalo a soustředil se na výklad učitele. Jsou dny, kdy začne hned na začátku volnější debata ohledně docházky, probírání posledního probraného učiva v minulé hodině, tehdy Matěj využívá situace a začíná se hlasitěji projevovat. Tento projev se opakuje i v hodinách, které jsou pro Matěje nezajímavé. Zde se snaží vykřikováním znemožnit výuku. Asistentka se snaží vlídným hlasem napomenout jeho chování

a zklidnit Matěje. Chvilí vyčkává a svůj požadavek několikrát zopakuje. Při výuce asistentka pedagoga pomáhá Matějovi s udržením pozornosti. Zápisky napsané na tabuli mu potichu čte a Matěj se je snaží přepisovat do sešitu. Mnohdy sám požádá asistentku o pomoc hlavně v písemných projevech. V případě, že se Matěj snaží být samostatný a pozorný, asistentka pedagoga ho velice chválí. Na zapisování domácích úkolů využívají kalendářní notes, pro lepší přehlednost. Splněné úkoly mají označené zelenou pastelkou. Práce asistenta pedagoga se mění i oblíbeností daného předmětu. V hodinách, které jsou pro Matěje zajímavé a přínosné, je spolupráce jednodušší. U méně oblíbených předmětů jako jsou český jazyk, občanská výchova, tělesná výchova, bývá roztěkaný, nesoustředěný. Přestože je asistentka pedagoga seznámena s chováním, každodenními rituály a jejich plněním, jsou dny, kdy Matějovi se tzv. nic nechce. Jeho rozpoložení nálad od brzkého rána se projeví na průběhu celého dne. V případě špatných dnů je nevrlý, nepozorný. Asistentka pedagoga se snaží ho rozpovídat, přinutit k spolupráci, což vede někdy až k agresi. Za stálého opakování a dialogu mezi asistentkou a Matějem dochází aspoň k částečnému úspěchu spolupráce.

Práce a způsob jednání asistentky pedagoga s žákem s Aspergerovým syndromem, je kamarádský, přestože vzhledem k věku a pedagogickým zkušenostem asistentky pedagoga je přístup autoritářský. Tento postoj uplatňuje v nesnadných situacích, kdy je potřeba žáka zapojit do výuky, nebo usměrnit v chování.

Pozorování asistentky pedagoga u žáka a jeho vztahu se spolužáky

Vztahy se spolužáky má Matěj dobré, je kamarádský. Komunikaci se svými vrstevníky ale velmi nevyhledává. Zde se snaží být asistentka pedagoga obezřetná ve dnech, kdy citové rozpoložení a nálada u Matěje není nejpříznivější. Tehdy se asistentka snaží usměrňovat chování spolužáků, ale i Matěje aby nedošlo ke slovním potyčkám, nebo napadení, které se již v minulosti objevilo.

Pozorování spolupráce asistenta pedagoga s vyučujícími

Pedagogové, kteří učí v Matějově třídě, byli od prvopočátku seznámeni s chováním a příznaky žáka s Aspergerovým syndromem. Na přítomnost asistentky pedagoga v hodinách si zvykli. Jestliže je potřeba a v případě nejasností, nebo dotazů

a snaze o hladký průběh hodiny se vzájemně setkávají před vyučující hodinou na chodbě. V průběhu hodiny probíhá oční kontakt, který signalizuje úspěchy či neúspěchy pracovních činností Matěje.

3.4 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Dotazník

Dotazník v písemné nebo on-line podobě se využívá k získání informací od menší skupiny osob nebo k získání názoru či postoje vybrané části populace. Získané informace z dotazníků se vyhodnocují a slouží k stanovení daných skutečností. Často je využíván k zjišťování veřejného mínění.

„Dotazník v jeho základní podobě není nic jiného než standardizované interview předložené v písemné podobě.“ (Ferjenčík, 200, s. 183)

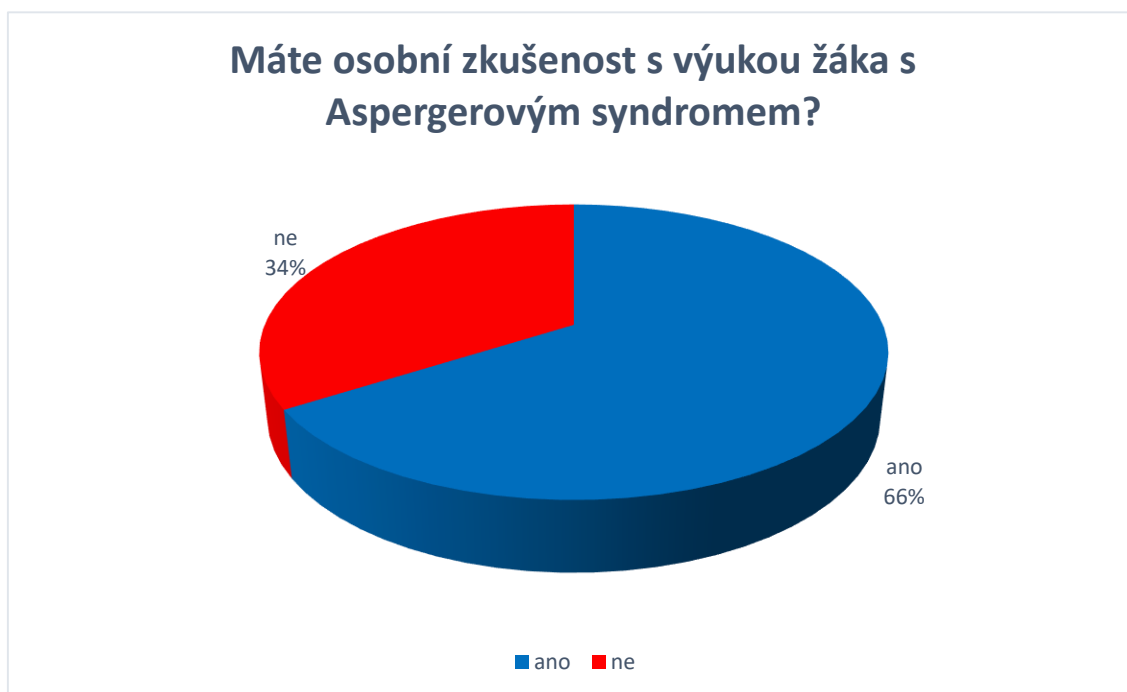
Struktura dotazníku

Dotazníkové šetření bylo provedeno mezi pedagogickým sborem základní školy. Šetření se zúčastnilo celkem 50 pedagogů ve věkovém rozmezí 28 – 65 let. Dotazníky byly vyplněny anonymně. Šetření nebylo omezováno ani věkem ani pohlavím respondentů. Otázky byly zaměřeny na informovanost o možnostech inkluzivního vzdělávání žáka s Aspergerovým syndromem v běžné intaktní třídě a úsudkem zda přidělení asistenta pedagoga je efektivní a přínosné pro učitele v procesu vzdělávání.

Dotazník byl v písemné podobě a obsahoval 6 otázek. Po sběru a získání potřebných informací z jednotlivých dotazníků byl ke každé otázce vyhotoven graf s příslušnými procentuálními hodnotami jednotlivých odpovědí. (Příloha D)

Otázka 1

Máte osobní zkušenosti s výukou žáka s Aspergerovým syndromem (dále jen AS)?

Graf č. 1, Zdroj: Autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Otázka 2

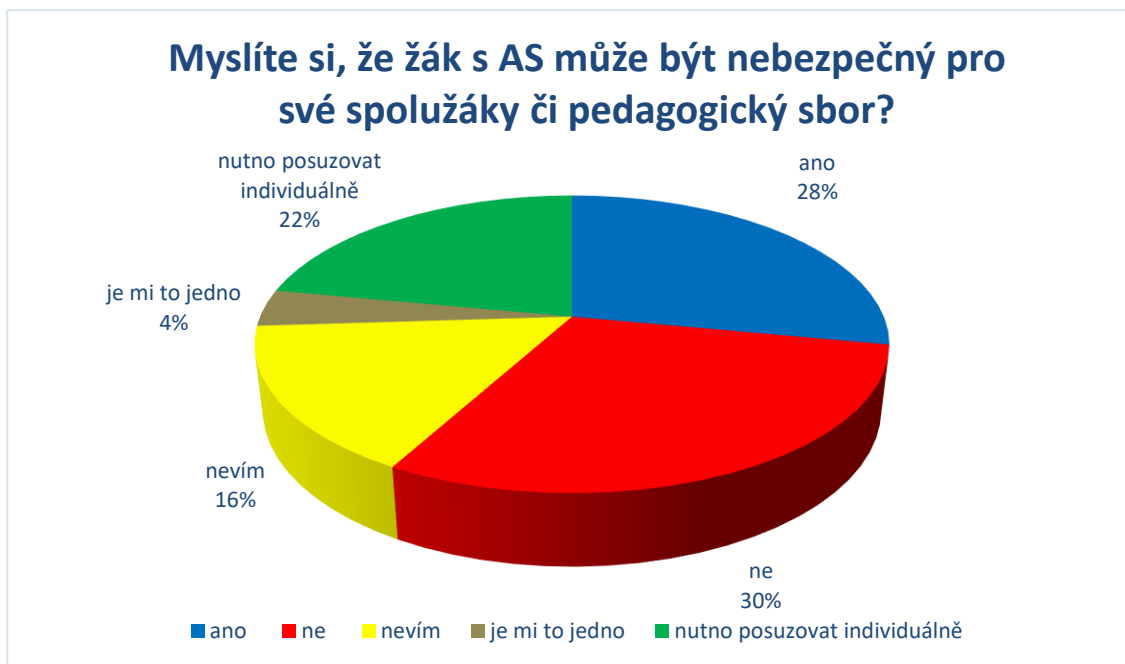
Máte osobní zkušenost se spoluprací s pedagogickým asistentem při výuce?

Graf č. 2, Zdroj: Autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Otázka 3

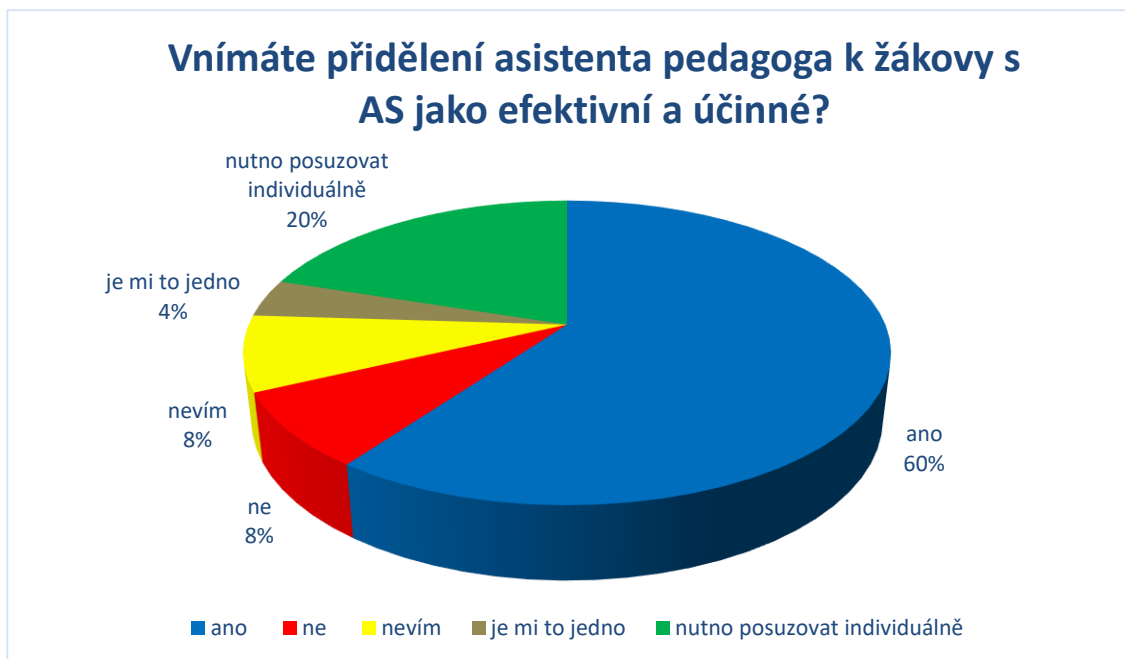
Myslíte si, že žák s AS může být nebezpečný pro své spolužáky či pedagogický sbor?

Graf č. 3, Zdroj: Autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Otázka 4

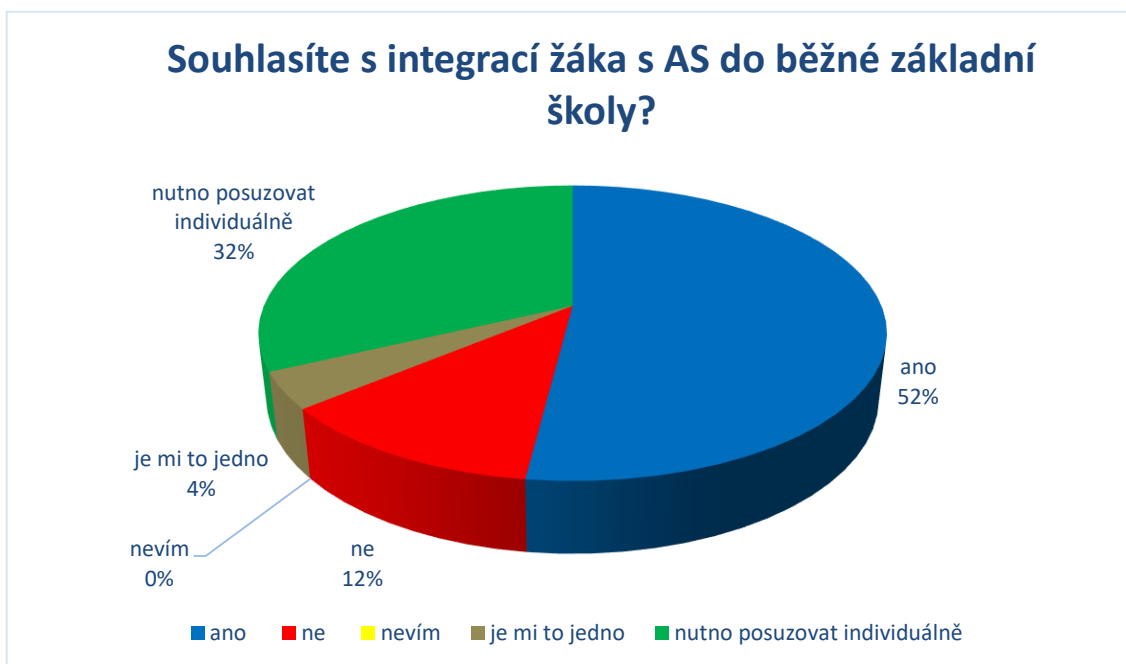
Vnímáte přidělení asistenta pedagoga k žákovi s AS jako efektivní a účinné?

Graf č. 4, Zdroj: Autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Otázka 5

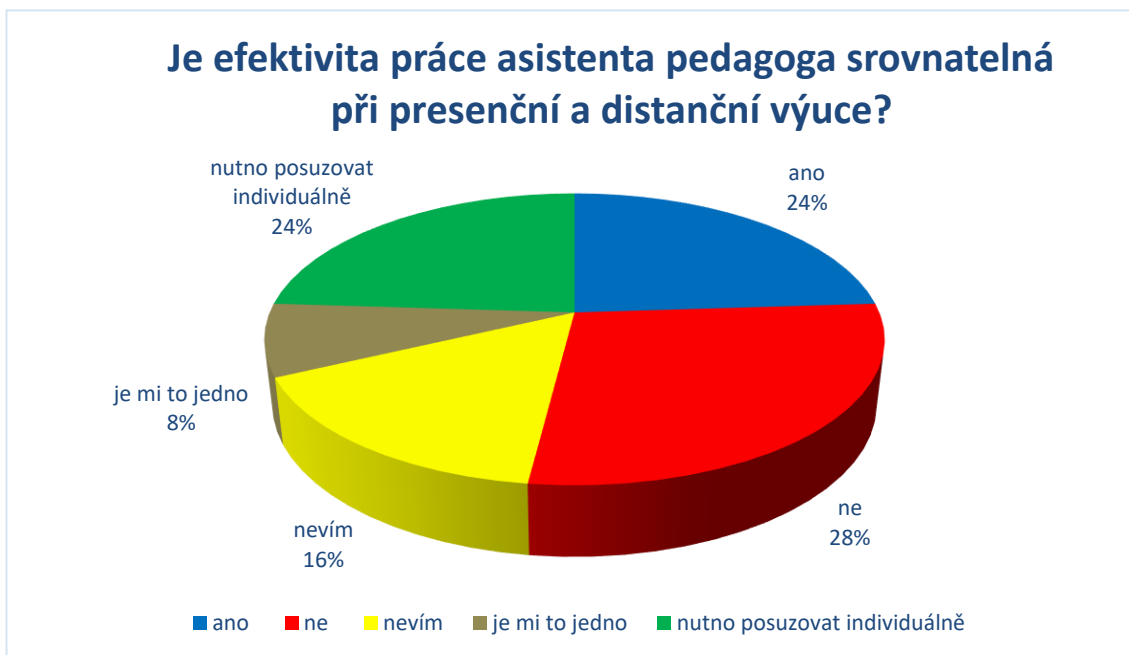
Souhlasíte s integrací žáka s Aspergerovým syndromem do běžné základní školy?

Graf č. 5, Zdroj: Autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Otázka 6

Je efektivita práce asistenta pedagoga srovnatelná při prezenční a distanční výuce?

Graf č. 6, Zdroj: Autorka práce, 2020 (vlastní šetření)

Na úvodní otázku o zkušenostech s výukou žáka s Aspergerovým syndromem odpovědělo 66% respondentů kladně a 34% záporně. Z výsledků lze konstatovat, že většina pedagogického sboru má zkušenost s výukou žáka s Aspergerovým syndromem. Konkrétně kladně odpovědělo 33 dotazovaných učitelů.

Na navazující otázku zda mají učitelé osobní zkušenost se spoluprací s pedagogickým asistentem při výuce, odpovědělo 88% dotázaných kladně a jen 12% záporně. Zde můžeme hovořit o převážné většině, přesně 44 učitelích, kteří mají praktickou zkušenost se spoluprací s asistentem pedagoga.

Na dotaz zda žák s Aspergerovým syndromem, může být nebezpečný pro své okolí, odpovědělo 14 respondentů kladně, což tvoří 28% pedagogického sboru, 30% dotázaných záporně, 22% učitelů se přiklání k názoru, že je třeba posuzovat každý případ individuálně a dalších, 16% pedagogů není schopno tuto skutečnost posoudit, tedy neví. Učitelů, kteří se k dané otázce nevyjadřovali, tedy jim to bylo jedno, je minimální množství, konkrétně 4%.

K dotazu zaměřující se na vnímání efektivity a přínos práce asistenta pedagoga při výuce žáka s Aspergerovým syndromem kladně odpovědělo 60% dotazovaných, 20% respondentů vyžaduje individuální posouzení, 8% dotázaných vnímá přínos či efektivity pedagogického asistenta negativně, zbývajících 12% neví nebo jim je to jedno.

Na otázku souhlasu s integrací žáka s Aspergerovým syndromem do běžné základní školy odpovědělo 52%, přesně 26 respondentů kladně a 32% dotazovaných by souhlasila s inkluzí za podmínek poznání každého žáka individuálně. Záporně se vyjádřilo k otázce 12% respondentů, tedy se začleněním žáků do výuky vůbec nesouhlasí a 4% je to jedno. Žádný s respondentů neodpověděl, že neví.

Se srovnatelností efektivity práce a přínosem asistenta pedagoga při prezenční a distanční výuce souhlasí 24% dotázaných, 28% se srovnatelností nesouhlasí, 16% respondentů nevyjádřilo svůj názor, 8% je to jedno a 24% preferuje individuální posouzení.

V závěru na základě výše uvedených dat lze konstatovat, že nezanedbatelná většina respondentů má osobní zkušenost s prací s asistentem pedagoga a více než

polovina dotazovaných s výukou žáka s Aspergerovým syndromem. Mínění učitelů o nebezpečnosti žáka s Aspergerovým syndromem je ve vybrané skupině učitelského sboru rovnoměrné v kladném i záporném vyjádření. Se začleněním žáků s Aspergerovým syndromem většina učitelů souhlasí bez výhrad či s individuálním přístupem. Vztah pedagoga a jeho asistenta při výuce je hodnocen také převážnou většinou kladně. K obratu dochází při porovnání efektivity práce asistenta pedagoga při distanční výuce. Z průzkumu vychází, že více učitelů si myslí, že efektivita práce a přínos asistenta pedagoga není srovnatelný s úrovní při prezenční výuce.

3.5 DISTANČNÍ VÝUKA

Vlivem vládních opatření reagujících na vzniklou pandemickou situaci ve světě a především na území České republiky na jaře roku 2020, nastaly neočekávané změny v celém školství. Model tradičního školství v České republice byl narušen. Vláda vyhlásila Nouzový stav dne 12. 3. 2020 (dle čl. 5 a 6 ústavního zákona č.110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky). Zákaz osobní přítomnosti žáků při vzdělávání, nebo studiu na školách byl nahrazen distanční výukou.

České školství na začátku pandemie, nebylo plně připraveno na distanční formu výuky (formou on-line). Přechodem z klasické, tradiční výuky na výuku distanční, tedy výuku přes počítač z domova, nebyli dosti připraveni učitelé, žáci a ani rodinní příslušníci. O to horší bylo přizpůsobení se žáka s Aspergerovým syndromem, který nerad čelí změnám v jeho každodenních rituálech. Náhlá změna, ze dne na den, byla velice obtížná. Nové podmínky a omezení však roli asistenta pedagoga nezměnili. Asistent pedagoga je plně využíván dle možností daných nastalou situací.

3.5.1 STRUKTURA VÝUKY

Distanční výuka v začátcích probíhala formou zasílání pracovních listů, materiálů a jejich plnění. Úkoly se zasílali pravidelně přes informační systém Bakaláři.

Učitelský sbor mezitím absolvoval několik seminářů a školení, které obohatili jejich vědomosti ohledně IT technologií a jejich využití. Tyto semináře byly vedeny distanční formou s praktickou ukázkou využití on-line technologií. Většina pedagogů začala pracovat a využívat k vedení výuky programu (aplikací) Google Meet a Google

Classroom. Předností těchto programů bylo především přijatelně přátelské uživatelské prostředí a možnost použití na PC a také na tabletu či mobilním telefonu.

V době, kdy byl zjištěn pravděpodobně přetrvávající stav pandemie, nastala změna ve výuce. Po pečlivém průzkumu možností připojení se žáků na on-line výuku, byl nastaven pravidelný rozvrh hodin. Žákům, kteří neměli možnosti připojení, byl školou zapůjčen tablet, nebo notebook. Již proškolení pedagogové a žáci se pravidelně každý den, připojovali na on-line výuku prostřednictvím Google Meet. Výuka byla zaměřena na profilové předměty, které se vzájemně střídaly každý den – český jazyk, matematika a cizí jazyk.

Školní rok 2020/2021 začal s nadějí průběhu dle tradičních dlouhodobě zakotvených osnov, na které jsme byli všichni zvyklí. Přesto byl školou ihned vyhotoven rozvrh pro distanční výuku v případě znovu zavření školských zařízení. Předvídatost se vyplatila z důvodu opětovného uzavření škol ke dni 14. 10. 2020.

Nyní rozvrh distanční výuky byl zaměřen na všechny předměty, jak profilové, tak předměty přírodovědné – biologie, chemie, fyzika, zeměpis, dějepis. Pedagogové všech předmětů vyhotovili vlastní učebny v aplikaci Google Classroom do kterých vkládají výukové materiály, prezentace, testy a vše podstatné pro hladký průběh distanční výuky.

3.5.2 NÁPLŇ PRÁCE ASISTENTA PEDAGOGA PŘI DISTANČNÍ VÝUCE

Pro bližší a specifickou informovanost, ohledně distanční výuky žáka s Aspergerovým syndromem z pohledu asistenta pedagoga, byl zvolen strukturovaný rozhovor, jež se vyznačuje připraveným seznamem otázek. Tato metoda sběru dat umožňuje reagovat na chování respondenta a pokládání doplňujících otázek. (Příloha E)

Rozhovor probíhal ve školním prostředí v odpoledních hodinách. Setkání se uskutečnilo ve sborovně, kde se účastníci rozhovoru dobře cítili. Rozhovor nebyl narušen žádnou třetí osobou. Okruhy otázek, byly zaměřeny:

- Začátek distanční výuky;
- Prvotní průběh distanční výuky;
- Role asistentky pedagoga a rodičů u online výuky;

- Názor na náplň práce v období distanční výuky;
- Efektivita a přínos asistenta pedagoga při výuce;
- Změny po roce distanční výuky u žáka s Aspergerovým syndromem.

„Na základě strukturovaného rozhovoru s asistentkou pedagoga, byla vytvořena charakteristika žáka v období distanční výuky a náplň práce asistentky pedagoga.“

Přechod na distanční výuku v březnu roku 2020 byl náročný nejen pro Matěje, ale i pro jeho nejbližší okolí. Narušení rituálů v každodenních činnostech Matěje, vedli rodiče a školu k řešení nestandardních situace. Po konzultaci školy s rodinou a snaze najít neschůdnější a hlavně nejplynulejší průběh celé distanční výuky, bylo rozhodnuto Matějovi přidělit asistentku pedagoga Moniku, kterou Matěj uznával jako autoritu a měl k ní i kladný vztah.

Snahou o znovuzavedení rituálů a řádu do distanční výuky u Matěje, vznikla úzká spolupráce mezi školou a rodiči, kde hlavním prostředníkem je asistentka pedagoga, která předává všechny důležité informace. Asistentka se stala součástí všech on-line hodin, kde pozoruje práci žáka s Aspergerovým syndromem. Každé ráno, před začátkem on-line výuky je ve spojení s žákem. V podobě otázek se snaží o připravenost žáka na hodinu distanční výuky. V případě nepřipravenosti nastává chaotická situace u žáka, kdy asistent pedagoga nemá mnoho možností tuto situaci řešit, nebo zmírnit její dopady. V začátcích, kdy člověk nebyl připraven a neměl zkušenosti s on-line výukou, nastali chvíle, kdy se Matěj zapomněl připravit, nebo nemohl najít pomůcky na výuku, začal křičet a bezmyšlenkovitě běhat po pokoji. V danou chvíli mu asistentka nebyla schopna přímo pomoci. Jediná její možnost byla na Matěje nepřímou působit přes on-line prostředí, tedy hovořit a pokusit se ho uklidnit. Ne, vždy se to však podařilo. V průběhu on-line výuky asistentka pedagoga zaznamenává a zapisuje průběh výuky a zadání domácích úkolů. Dohlíží na aktivitu, soustředěnost a zvládání úkolů žáka a Aspergerovým syndromem. V případě narušení online hodiny nevhodným chováním Matěje, ihned asistentka volá na mobil a důrazně mu vysvětluje nevhodnost jeho chování v době distanční výuky. Samozřejmě se stává, že Matěj na telefon raději nereaguje, jelikož zná důvod volání asistentky pedagoga.

Asistentka pravidelně informuje matku o celém dění v době distanční výuky, Matějově chování, aktivitách při výuce, domácích úkolech a úkolech zadaných všemi učiteli.

Dlouhotrvající pandemická opatření mají vliv i na psychickou zátěž všech zúčastněných. V důsledku náročnosti přípravy na online výuku, matka požádala o spolupráci školu i v odpoledních hodinách, ve kterých se asistentka pedagoga podílí na domácí přípravě. Po vzájemné dohodě se třikrát týdně spojují přes Google Meet. Společně kontrolují úkoly zadané do učeben, doplňují učivo dne a jejich zápisky, pracují na domácích úkolech. Dochází k prodloužení doby práce asistenta pedagoga a tedy i k zvýšení náročnosti jeho práce.

Učitelé druhého stupně úzce spolupracují s asistentkou pedagoga. Informují ji o veškerém dění, které se týká Matěje a vzdělání. Většina učitelů nabídla Matějovi konzultační hodiny v případě nejasností v probíraném, nebo probraném učivu na on-line výuce.

Dle asistentky pedagoga, efektivita náplně její práce značně klesá, jestliže není žák v její bezprostřední blízkosti v době výuky. Současně lze pochybovat o celkové smysluplnosti její práce distanční formou. Systematické přímé a cílené působení na žáka napomáhá ve výchovně-vzdělávacím procesu. Asistent pedagoga pomáhá v průběhu výuky, zejména při zprostředkování učební látky při výkladu, napomáhá a motivuje žáka k aktivnímu chování při hodinách, avšak toto je značně omezené až přímo nemožné na dálku při distanční výuce. Velká tíha v tuto chvíli připadá na zákonné zástupce žáka, kteří však bohužel často nebývají z důvodů jiných povinností při výuce přítomni.

Po přibližně roce trvání distanční výuky Matěj našel svůj systém a přizpůsobení se situaci. Matějův přístup k distanční výuce je laxní až lenivý. Přestože jsou jeho počítačové a informační dovednosti velmi dobré, mnohdy má problémy s připojením, které často svádí na výpadek internetu. V hodinách stále něco hledá, přestože má každý den na stole připraveny hromádky s učebnicemi a pomůckami na výuku. Do výuky se zapojuje nevhodnými připomínkami a snaží se o zesměšnění výuky a učitele samotného. Neplnění pokynů učitelů, nejsou pro Matěje zátěží, spoléhá na asistentku pedagoga, která vždy najde řešení problému. Ať už po konzultaci s pedagogy, rodiči, nebo v domácí

přípravě s Matějem v odpoledních hodinách. Z důvodu omezeného množství způsobů řešení této situace je největší zátěž přenášena na zákonné zástupce a asistentku pedagoga.

3.6 ZÁVĚRY ŠETŘENÍ A DOPORUČENÍ

Efektivita práce a celkový přínos práce asistenta pedagoga je kladně hodnocen jak pedagogickými pracovníky, tak i rodiči dětí s Aspergerovým syndromem. Samozřejmě je důležité posuzovat schopnosti a přínosy každého asistenta pedagoga individuálně, ale v kontextu celkového přístupu k dané nově se rozvíjející profesi ve vzdělávání, je asistent pedagoga dnes již nezastupitelný.

Při srovnání náplně a efektivity práce konkrétního asistenta pedagoga u žáka s Aspergerovým syndromem při prezenční a distanční výuce lze konstatovat, že přínos asistenta v obou formách výuky je. Existuje však značný rozdíl v efektivitě a náročnosti práce při jednotlivých typech výuky. Obecně je důležité vnímat skutečnost, že nejefektivnějšího způsobu práce asistent pedagoga dosáhneme v případě, že má možnost přímo a osobně působit na žáka s Aspergerovým syndromem. Tato podmínka je naplněna v plném rozsahu při prezenční výuce avšak je značně limitována při výuce distanční, kdy asistent a žák zůstávají odkázáni pouze na on-line komunikaci.

Jedním z možných způsobů řešení negativního dopadu a vlivů na celý vzdělávací proces žáka s Aspergerovým syndromem při distanční výuce je umožnit přímou pomoc asistenta pedagoga. Například vyčleněním prostor (učebny) ve škole, kde by žák pravidelně docházel a společně s asistentem pedagoga se účastnil distanční výuky. Toto řešení samozřejmě má značné limity a je závislé na mnoha faktorech od možností školy až po ochotu obou zainteresovaných stran podstoupit možné riziko nákazy v případě nedodržení odpovědného přístupu k pandemii.

ZÁVĚR

Přestože se s asistentem pedagoga setkáváme na našich školách stále častěji, se specifiky jejich práce je málokdo obeznámen. I dnes se ještě často můžeme setkat s názorem, kdy asistent pedagoga není potřeba či se stává rušivým elementem při výuce. To je však zcela špatný a neopodstatněný přístup a pohled. Asistent pedagoga v prostředí současného školského systému vzdělávání, tedy v době inkluze, hraje nezastupitelnou roli a bez jejich práce a pomoci při vzdělávání, by nebylo možné ani uvažovat o začlenění žáků s Aspergerovým syndromem a nejen s ním do běžného vzdělávacího procesu.

Cílem bakalářské práce bylo provést průzkumné šetření efektivity práce asistenta pedagoga u konkrétního případu integrace žáka s Aspergerovým syndromem. Dílčím cílem práce pak porovnání efektivity práce asistenta pedagoga při prezenční a distanční výuce. Snahou bylo současně poukázat na důležitost asistenta pedagoga u žáka s Aspergerovým syndromem, kdy chování žáka v průběhu školních let, prošlo několika zásadními změnami a podpora ze strany asistenta pedagoga byla nedílnou součástí úspěchu ve vývoji jedince. Míra podpory žáka s Aspergerovým syndromem, ať už ze strany pedagoga či asistenta pedagoga, nebo rodičů, musí vést cestou k úspěchu, kde na konci bude stát sebevědomý a v sociálních situacích orientující se samostatný jedinec.

Práce by mohla sloužit jako zdroj informací pro pedagogy, rodiče, ale i budoucí asistenty pedagogů, kteří se chtějí věnovat této práci a netuší, co tato práce obnáší a co mohou očekávat.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

FERJENČÍK, J. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-367-6.

HARTL, P. *Psychologický slovník*. Vyd. 3. Praha: Tercie, 1996. ISBN 80-901549-0-5.

HAVLÍK, R., KOŤA, J. *Sociologie výchovy a školy*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-327-7.

JANDOUREK, J. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-535-0.

JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných*. Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, 2006. ISBN 80-86856-19-4.

KOHOUT, K. *Základy obecné pedagogiky*. Vyd. 2. Praha: Univerzita Jana Ámose Komenského, 2007. ISBN 978-80-86723-38-9.

MICHALÍK, J., BASLEROVÁ, P., FELCMANOVÁ, L. *Katalog podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory ve vzdělání z důvodu zdravotního nebo sociálního znevýhodnění*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2015. ISBN 978-80-244-4654-7.

NĚMEC, Z., ŠIMÁČKOVÁ-LAURENČÍKOVÁ, K., HÁJKOVÁ, V. *Asistent pedagoga v inkluzivní škole*. Praha: Univerzita Karlova, 2014. ISBN 978-80-7290-712-0.

NOVOTNÁ, M., KREMLIČKOVÁ, M. *Kapitoly ze speciální pedagogiky pro učitele*. Praha: SPN, 1997. ISBN 80-85937-60-3.

NÝVLTOVÁ, V. *Psychopatologie pro speciální pedagogy*. Praha: Univerzita Jana Ámose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-48-8.

PEŠEK, R. *Co často zajímá rodiče a učitele dětí s Aspergerovým syndromem*. Vyd. 2. Praha: Pasparta Publishing, 2017. ISBN 978-80-88163-65-7.

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

SLOWÍK, J. *Speciální pedagogika*. Vyd. 2. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-271-0095-8.

TEPLÁ, M., FELCMANOVÁ, L. *Asistent pedagoga: jak efektivně zavést pozici asistenta pedagoga ve školách*. Praha: Verlag Dashofer, 2016. ISBN 978-80-87963-33-3.

THOROVÁ, K. *Poruchy autistického spektra*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-091-7.

UZLOVÁ, I. *Asistence lidem s postižením a znevýhodněním*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-764-0.

VOSMÍK, M., BĚLOHLÁVKOVÁ, L. *Žáci s poruchou autistického spektra v běžné škole*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-687-2.

ZELINKOVÁ, O. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program*. Praha: Portál, 2001. ISBN 978-80-73767-326-0.

ŽAMPACHOVÁ, Z., ČADILOVÁ, V. a kolektiv. *Metodika práce asistenta pedagoga se žákem s poruchami autistického spektra*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2012. ISBN 978-80-244-3377-6.

Seznam použitých internetových zdrojů

Asistent pedagoga [online]. Praha: Nová škola, 2013. Dostupné z: <http://www.asistentpedagoga.cz/>

Zákon o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. [online]. In: Sbíрка zákonů ČR. Praha: Zákony pro lidi, 2004, ročník 2004, částka 66, číslo 563. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563>

Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). [online]. In: Sběrka zákonů ČR. Praha: Zákony pro lidi, 2004, ročník 2004, částka 190, číslo 561. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>

Vyhláška o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. [online]. In: Sběrka zákonů ČR. Praha: Zákony pro lidi, 2016, ročník 2016, částka 10, číslo 27. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-27>

SEZNAM ZKRATEK

AS	Aspergerův syndrom;
A.S.A.S.	The Australian Scale for Asperger's Syndrome, Australská škála Aspergerova syndromu;
IVP	Individuální vzdělávací plán;
ICD 10	International Classification of Diseases 2010, Mezinárodní klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů z roku 2010(MKN 10);
SPC	Speciálně pedagogické centrum;
ŠPZ	Školní poradenské zařízení;
PAS	Poruchy autistického spektra;
PDD	Pervasive Developmental Disorder, Pervazivní vývojové poruchy;
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna;
WHO	<i>World Health Organization</i> , Světová zdravotnická organizace;
ZŠ	Základní škola;

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam grafů

Graf č. 1, Dotazník Otázka č. 1.....	39
Graf č. 2, Dotazník Otázka č. 2.....	39
Graf č. 3, Dotazník Otázka č. 3.....	40
Graf č. 4, Dotazník Otázka č. 4.....	40
Graf č. 5, Dotazník Otázka č. 5.....	41
Graf č. 6, Dotazník Otázka č. 6.....	41

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Individuální vzdělávací plán (IVP).....	I
Příloha B – Poslední zpráva z PPP na prvním stupni ZŠ	III
Příloha C – Zpráva z vyšetření v Psychiatrické léčebně v Bohnicích	IV
Příloha D – Dotazník	VI
Příloha E – Strukturovaný rozhovor	VIII

Příloha A – Individuální vzdělávací plán (IPV)

Individuální vzdělávací plán

Jméno a příjmení žáka	Jméno a příjmení - v předškolním vzdělávání se „žákem“ rozumí „dítě“.		
Datum narození	Datum narození		
Bydliště	Adresa bydliště		
Škola	Škola, město, ulice		
Ročník	Ročník	Školní rok	Školní rok

ŠPZ, které vydalo doporučení pro IPV	Zde doplňte název zařízení (případně adresu), údaje jsou obsaženy v Doporučení (obdrží ho škola od školského poradenského zařízení (ŠPZ), tedy pedagogicko – psychologické poradny nebo speciálně pedagogického centra).
Kontaktní pracovník ŠPZ	Zde doplňte jméno kontaktního pracovníka ŠPZ (je zaznamenáno v Doporučení jako osoba, která Doporučení zpracovala).
Školská poradenská, zdravotnická a jiná zařízení, která se podílejí na péči o žáka	Zde doplňte školská poradenská zařízení, např. PPP, SPC, zdravotnická zařízení, např. logopedická ambulance, psychiatrická ambulance, rehabilitace.

Rozhodnutí o povolení vzdělávání žáka podle IPV ze dne:	Datum rozhodnutí ředitele/ky školy.
---	-------------------------------------

Zdůvodnění:
Zde doplňte popis vzdělávacích potřeb dítěte, které vychází z Doporučení - z bodu I. <i>Závěry vyšetření dítěte</i> , které jsou podstatné pro rozvoj a vzdělávání a z bodu II. <i>Vyhodnocení Plánu pedagogické podpory (PLPP)</i> , např. individuální pracovní tempo, potíže s dodržováním pravidel.

Priority vzdělávání a dalšího rozvoje žáka (cíle IPV):	Zde doplňte priority vzdělávání a dalšího rozvoje dítěte, které najdete výše v kolonce zdůvodnění, např. rozvoj komunikačních dovedností, rozvoj grafomotorických dovedností.
---	---

Předměty, jejichž výuka je realizována podle IPV:	V předškolním vzdělávání se nevyplňuje.
--	---

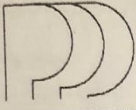
Podpůrná opatření (specifikace stupňů podpůrných opatření)	
Metody výuky (pedagogické postupy)	Zde uveďte konkrétní pedagogické metody, které použijete pro naplnění cílů IPV, např. kooperativní učení hrou, prožitkové učení.
Úpravy obsahu vzdělávání	V předškolním vzdělávání se nevyplňuje.
Úprava očekávaných výstupů vzdělávání	V předškolním vzdělávání se nevyplňuje.
Organizace výuky	Zde popište na základě bodu III. Doporučení <i>Organizace výuky</i> , úpravy v organizaci vzdělávání ve školní třídě případně i mimo ni, např. zařazení dítěte do jiné skupiny, zařazení předmětů speciálně pedagogické péče, zařazení výuky českého jazyka jako jazyka cizího.
Způsob zadávání a plnění úkolů	Zde popište způsob zadávání úkolů tak, aby odpovídalo možnostem a schopnostem dítěte, např. srozumitelné, stručné a adekvátní jeho

	schopnostem, poskytnutí delšího časového úseku pro vypracování úkolu.
Způsob ověřování vědomostí a dovedností	Zde uveďte, způsoby ověřování vědomostí a dovedností, přizpůsobené konkrétním dovednostem a schopnostem dítěte.
Hodnocení žáka	Zde uveďte, v závislosti na bodu III. Doporučení <i>Hodnocení žáka</i> , způsob hodnocení dítěte, např. hodnocení za přítomnosti dítěte, používání terminologie hodnocení tak, aby mu dítě rozumělo.
Pomůcky a učební materiály	Zde uveďte přehled potřebných kompenzačních pomůcek, pomůcek, softwarového a IT vybavení, které je uvedeno v bodě III. Doporučení <i>Pomůcky</i> (zde je popsána i forma pořízení pomůcek). Seznam je vhodné doplnit o učební pomůcky a pomůcky, kterými škola disponuje, např. obrázkové encyklopedie, výukové programy, deskové hry.
Podpůrná opatření jiného druhu	Zde uveďte, v závislosti na bodu IV. Doporučení <i>Podpůrná opatření jiného druhu</i> , např. respektování zdravotního stavu, postavení ve třídě, zohlednění vztahových problémů.
Personální zajištění úprav průběhu vzdělávání (asistent pedagoga, další pedagogický pracovník)	Zde uveďte spolupráci, např. se školním psychologem, speciálním pedagogem, osobním asistentem, zdravotnickým pracovníkem, tlumočnickem českého znakového jazyka.
Další subjekty, které se podílejí na vzdělávání žáka	Zde uveďte seznam dalších subjektů, které se podílejí na vzdělávání dítěte a se kterými škola spolupracuje, např. středisko volného času, základní umělecká škola, sportovní kroužek.
Spolupráce se zákonnými zástupci žáka	Zde popište způsob spolupráce se zákonnými zástupci dítěte, především způsob komunikace, její četnost a požadavky na domácí přípravu.
Dohoda mezi žákem a vyučujícím	V předškolním vzdělávání se nevyplňuje.

Podrobný popis pro jednotlivé vyučovací předměty, ve kterých jsou uplatňována podpůrná opatření (Je-li potřeba specifikovat)

Osoby zodpovědné za vzdělávání a odbornou péči o žáka	Jméno a příjmení	Podpis
Třídní učitel/ka	Jméno a příjmení učitele/učitelky (učitelů/učitelek)	
Školní poradenský pracovník	Jméno a příjmení ŠPP	
Pracovník školského poradenského zařízení	Jméno a příjmení kontaktního pracovníka ŠPZ	
Zákonný zástupce žáka	Jméno a příjmení zákonného zástupce dítěte	
Žák	Jméno a příjmení dítěte	

Příloha B – Poslední zpráva z PPP na prvním stupni ZŠ

PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÁ PORADNA PRO PRAHU 7 a 8
Fakultní pracoviště Pedagogické fakulty University Karlovy
IČO: 70827711
Glowackého 6/555, 181 00 Praha 8 - Troja
tel. 286 585 191
E-mail: poradna8@ppppraha7a8.cz

PRAHA 7 a 8

Naše Zn. (č.j.):
Datum:
Vyřizuje:
Evid. č. spisu:
IZO ŠPZ:

Základní škola
Žernosecká 3
18200 Praha 8

DOPORUČENÍ ŠKOLSKÉHO PORADENSKÉHO ZAŘÍZENÍ PRO VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKA SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI VE ŠKOLE

Dítě/žák/student

Jméno a příjmení: ██████████
Datum narození: ██████████ Věk v den vyšetření: ██████████
Bydliště: ██████████
Škola: Základní škola Žernosecká 3, 18200 Praha 8
Ročník: Třída: ██████████

Souhrnné údaje k vyšetření a stanoveným PO

Převažující stupeň PO: **4** Identifikátor znevýhodnění: **08J0002**
Změna stupně: ne Další znevýhodnění: **000000**

Návrh organizační formy vzdělávání:

☐ bez IVP	☐ třída, oddělení, studijní skupina v běžné škole podle §16, odst. 9 ŠZ
☒ s IVP	☐ zařazení do školy zřízené pro žáky podle §16 odst. 9 ŠZ
☐	☐

Datum přijetí žádosti o poskytnutí por. pomoci: ██████████
Data vyšetření v ŠPZ: ██████████ Datum konzultace se školou: ██████████
Platnost doporučení do: ██████████ Termín nového posouzení SVP⁵⁾: ██████████
Návrh poskytování pod. opat. (od-do): ██████████

I. Závěry vyšetření žáka podstatné pro vzdělávání a pobyt žáka ve škole

Projevy Aspergerova syndromu se u žáka se zjevně nadprůměrnými intelektovými schopnostmi a velmi dobrými školními dovednostmi vyznačují především potížemi v komunikaci a sociálním chování, které jsou v rozporu s celkově velmi dobrým, nadprůměrným intelektem dítěte, ale i jeho velmi dobrými dovednostmi školního typu v oblasti čtení, psaní a matematiky. U dítěte se jedná o poruchu autistického spektra, vyznačující se narušením v oblasti sociální interakce a částečně i komunikace. V případě chlapce se jedná spíše o vysoce funkční Aspergerův syndrom, u něhož chybí výrazně problémové chování a neochota ke spolupráci. Vzhledem k sociálním projevům žáka, které jsou poznamenány rysy Aspergerova syndromu, doporučujeme u chlapce i na nadále přidělení asistenta pedagoga, a to v rozsahu 0,75 pracovního úvazku zejména při verbální komunikaci a orientaci ve třídě a při udržení motivace žáka během dopoledního vyučování. Nejen doma, ale i ve škole chlapec občas nerespektuje režim dopoledních či odpoledních aktivit, pokud ho aktivita nezajímá, většinou ji odmítá nebo se jí snaží vyhnout.

II. Vyhodnocení Plánu pedagogické podpory/IVP (pokud byl poskytován)

Doporučení ŠPZ

str. 1 z 4

Základní škola při Psychiatrické nemocnici Bohnice
181 00 Praha 8 – Bohnice, Ústavní 91

Tel: / Fax: 283 851 898

e-mail: skola@zsbohnice.cz

Č.j.: [REDACTED]

Jméno a příjmení: [REDACTED]

Den, měsíc a rok narození: [REDACTED]

Ročník: [REDACTED]

Kmenová škola : ZŠ Žernosecká 3, Praha 8

Datum příchodu: [REDACTED] Datum odchodu: [REDACTED]

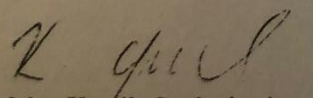
Záznamy o pozorování žáka a výsledky péče:

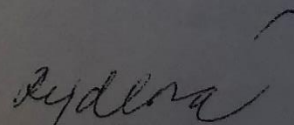
[REDACTED] byl u nás na třítydenním pobytu. Přátelství se spolužáky nevyhledával. Časté byly u něj úniky do „vnitřního světa“, nestabilní stavy nálad.

Učivo šestého ročníku zvládal s obtížemi /např.respektování nastaveného režimu,vyhasínající předchozí znalosti ,samostatnost při používání pomůcek,atp./ což souviselo s jeho zdravotním stavem. Hodnotila jsem ho jak slovně, tak běžnou klasifikací. Z důvodu odborných vyšetření zameškal 5 vyučovacích hodin. byl věnován po celou dobu léčebného pobytu individuální přístup.

Rodina se školou spolupracovala.

V Praze dne: [REDACTED]

Mgr. Kamila Svobodová
ředitelka školy

Mgr. Alena Rýdlová
třídní učitelka

ZÁKLADNÍ ŠKOLA
při Psychiatrické nemocnici Bohnice
181 00 Praha 8, Ústavní 91
tel./fax: 283 851 898
e-mail: skola@zsbohnice.cz

LÉKAŘSKÁ ZPRÁVA

Adresát: ZŠ / PDP

Pacient: [REDAKCE]

ČP: [REDAKCE]

Bydliště: [REDAKCE]

Výše uvedený pacient [REDAKCE] byl od [REDAKCE] hospitalizován na dětském odd. Psychiatrické nemocnice Bohnice.

PRŮBĚH HOSPITALIZACE

[REDAKCE] je dlouhodobě psychiatricky léčen ambulantně. V poslední době měl problémy ve škole (zejm. po zvýš. nároků druhého stupně, konflikty s asistentem, doma problémy stran pasivity, neschopnosti se zabavit, nízká fyz. tolerance, hádky s matkou. Na aktuální medikaci (asi rok) bez výrazných agresivních projevů.

Nyní byl hospitalizován na žádost školy po brachiálním napadení spolužačky.

Při přijetí orientovaný, stažený, negativistický, semimutistický, spontaneita snížena, afektivita nevýrazná, pláče, dotazy někdy neodpoví nebo vyhýbavě, odpovědi jednoslovné, tiché. Jako důvod špatné nálady udává, že je tady. Medikace ponechána. Na odd. pak nálada trochu lepší, nevýrazná, ale subdepresivní, pomalý, bez energie. Subj. udává jako normální náladu, trvá soc. neobratnost a stažení v rámci základní dg., pasivita. Zapojen do režimu odd., ve volných chvílích nejraději skládal rubikovu kostku. Ve škole k výuce vyhýbavý, velmi pomalé tempo, nutný stálý dozor a dopomoc (zvládání bez asistenta se nejeví jako pravděpodobné). Pro trvajících pasivitu a pokleslou náladu a tenzi v zátěžových soc. situacích upravena medikace. Medikace spolu s aktivizací s (velmi mírným) efektem - oživení psychomotor. tempa, hlasitosti řeči, zmírnění latencí odpovědí atd. Účastnil se povinných aktivit včetně sportovních, na konci hospitalizace zvládl i několik zápisů do deníku. Projevy zákl. onemocnění bez změn. Vůči personálu občas negativistický, déle trvá, než uposlechně, nicméně výzvám vyhoví, schopen přimout nastavená pravidla - někdy to ale trvá déle. Bez poruch chování, agresivní chování po dobu hospitalizace nezaznamenáno. Zvládl expoziční propustky domů.

MUDr. M. Chobotová

SOUHRN PSYCHOLOGA:

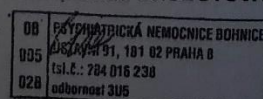
[REDAKCE] byl v průběhu hospitalizace postupně projasněnější, zpočátku odpovídal jednoslovně na cílené dotazy, postupně po aklimatizaci odpovídá v celých větách, někdy spontánně rozvíjí. Jedná se o chlapce, který žije ve vlastním světě, ale stojí o kontakt s okolím, byť se v něm pohybuje neobratně a sociální vztahy jsou pro něj náročné. Celkové pomalé pracovní tempo, velká latence odpovědí, při dostatečném prostoru, ale vyhoví/odpoví. Samostatná práce je pro něj velmi obtížná, potřebuje individuálně předané instrukce, stálý dozor, podporu a dopomoc a to hlavně v úkolech, které ho baví méně. V předmětech, které ho výrazně nebaví, je možné, že se uzavře do vnitřního světa a odpojí se od okolí. Je potřeba ho přísně netrestat (na konfrontaci reaguje stažením do vlastního světa a mlčením), ale neustále laskavě, ale důrazně navracet do svého okolí a trpělivě a jasně opakovat instrukce. Chlapec opakovaně sdílí dobrý pocit z rehabilitačního cvičení - skupinové pohybové hry s chlapci a velkými balóny. S chlapcem je možné uzavřít jednoduché dohody, které je schopný dodržet.

Doporučení:

- Podporovat chlapce i v aktivitách, které zpočátku odmítá, klidně, ale důrazně ho nenechat vyhnout se
- Pokračovat ve školní docházce do své ZŠ - snížit nároky na dítě (schopnost pracovat pouze po časově omezený úsek, jasné dané přestávky, možnost odpočinout si, potřeba individuální dopomoci, potřeba jasných instrukcí)
- Docházku na ZŠ považují za velmi důležitou pro rozvoj sociální dovednosti, pravidelný kontakt s vrstevníky, nácvik sebekontroly a dodržování režimu
- Přidělit chlapci asistenta pedagoga, který chlapci pomůže nejen s učivem, ale i se socializací a vztahy se spolužáky a dospělými
- Za pokroky i snahu bezprostředně a cíleně chválit, oceňovat dle předem dohodnutého systému
- Dopřát chlapci čas na aklimatizaci a přijetí různých změn, které se ve škole nebo v jeho okolí mohou dít
- Vedená skupinová pohybová aktivita - např. rehabilitační cvičení s balóny

Dne: [REDAKCE]

MUDr. Mariana CHOBOTOVÁ

Dotazníkové šetření – žák s Aspergerovým syndromem

Vypracovala: Tereza Štarhová

Dotazníkové šetření bude použito jako podklad pro vypracování bakalářské práce na téma: Efektivita práce asistenta pedagoga u žáka s Aspergerovým syndromem na II. stupni základní školy Praha 8. Cílem výzkumného šetření je zjistit funkci a hlavně efektivitu práce asistenta pedagoga u integrovaného žáka. Tento dotazník je zcela anonymní.

Vhodnou odpověď prosím zakroužkujte.

1. Máte osobní zkušenosti s výukou žáka s Aspergerovým syndromem (dále jen AS)?

- a) Ano
- b) Ne

2. Máte osobní zkušenost se spoluprací s pedagogickým asistentem při výuce?

- a) Ano
- b) Ne

3. Myslíte si, že žák s AS může být nebezpečný pro své spolužáky či pedagogický sbor?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím
- d) Je mi to jedno
- e) Nutno posuzovat individuálně

4. Vnímáte přidělení asistenta pedagoga k žákovi s AS jako efektivní a účinné?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím
- d) Je mi to jedno
- e) Nutno posuzovat individuálně

5. Souhlasíte s integrací žáka s Aspergerovým syndromem do běžné základní školy?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím
- d) Je mi to jedno
- e) Nutno posuzovat individuálně

6. Je efektivita práce asistenta pedagoga srovnatelná při prezenční a distanční výuce?

- f) Ano
- g) Ne
- h) Nevím
- i) Je mi to jedno
- j) Nutno posuzovat individuálně

Děkuji za spolupráci. Tereza Štarhová

Příloha E – Strukturovaný rozhovor

Strukturovaný rozhovor – asistent pedagoga žáka s Aspergerovým syndromem

Pro rozhovor jsem oslovila asistentku pedagoga Moniku, která je asistentkou pedagoga u žáka s Aspergerovým syndromem v období distanční výuky. Rozhovor se uskutečnil v únoru roku 2021 ve sborovně základní školy Prahy 8.

Otázky pro asistentku pedagoga:

1. Jaké byly prvotní reakce Matyáše a rodičů na přechod k distanční výuce.

2. Změnila se náplň práce asistenta pedagoga, a jakým způsobem?

3. Plní Matyáš povinnosti splněné s distanční výukou?

4. Jaké jsou největší problémy u Matyáše v distanční výuce?

5. Existují i pozitiva?

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Tereza Štarhová

Obor: 7506R002 – Speciální pedagogika – vychovatelství (Bc. SPPGV)

Forma studia: Kombinovaná forma studia

Název práce: Efektivita práce asistenta pedagoga u žáka s Aspergerovým syndromem na II. stupni základní školy Prahy 8

Rok: 2021

Počet stran textu bez příloh: 40

Celkový počet stran příloh: 8

Počet titulů českých použitých zdrojů: 19

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 4

Vedoucí práce: PhDr. Josef Novotný CSc.